

# HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

## OPINNÄYTETYÖ

***Lähiötalo lapsiperheiden yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia  
tukemassa***

*Yhteisön hyvinvoinnin uhat ja toiveet toiminnalle*

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Syyskuu/2012

# HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

## Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

### TIIVISTELMÄ

<b>Työn tekijä</b> Henna Rotinen ja Angelina Savolainen	<b>Sivumäärä</b> 51 ja 7 liitesivua
<b>Työn nimi</b> Lähiötalo lapsiperheiden yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukemassa. Yhteisön hyvinvoinnin uhat ja toiveet toiminnalle.	
<b>Ohjaava(t) opettaja(t)</b> Piia Mylly	
<b>Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja</b> ViaDia Joensuu ry, Kirsti Kurki	
<b>Tiivistelmä</b> <p>Opinnäytetyömme tilaajana toimi ViaDia Joensuu ry:n ylläpitämä Lähiötalo-hanke. Lähiötalo-hanke on Joensuussa maaliskuussa 2012 toimintansa aloittanut kaikille avoin matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Sen toiminnot ovat suunnattu ensisijaisesti taloudellisissa vaikeuksissa oleville lapsiperheille. Lähiötalo pyrkii tukemaan lapsiperheiden hyvinvointia sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Toiminnan avulla pyritään lisäämään myös alueen asukkaiden yhteisöllisyyttä sekä sosiaalista pääomaa.</p> <p>Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää Lähiötalo-hankkeen teettämän asukaskyselyn sekä asiantuntijahaastatteluiden pohjalta millaisia tarpeita alueen yhteisöstä nousee ja kuinka Lähiötalo-hanke voisi vastata niihin. Kartoitimme myös yhteisön sekä asiantuntijoiden toiveita Lähiötalon toimintaa kohtaan.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivista sekä kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aineisto koostui asukaskyselystä ja asiantuntijahaastatteluista. Asukaskysely lähetettiin Joensuulaisen lähiön 110 asukkaalle. Vastauksia saapui yhteensä 28. Kyselyn lisäksi toteutimme kolme teemahaastattelua alueen lapsiperheiden asiantuntijoille. Kyselyaineiston analysoinnissa käytimme Webropol-ohjelmaa. Haastatteluaineisto analysoitiin koodauksen, kvantifioinnin sekä teemoittelun avulla.</p> <p>Kyselystä sekä haastatteluaineistosta saatujen tulosten mukaan Lähiötalo-hankkeen toiminnalta toivotaan eniten kohtaamispaikkaa ja vertaistukea lapsiperheille. Alueen hyvinvoinnin suurimmaksi ongelmaksi nousi taloudelliset vaikeudet.</p> <p>Yhteiskunnallisessa keskustelussa paljon esillä olleet lapsiperheiden hyvinvointi sekä taloudellinen tilanne ovat merkittäviä aiheita yhteisöpedagogin ammattialan näkökulmasta. Myös yhteisöllisyys ja sen lisääminen ovat ammattialamme ydintä. Lähiötyön merkitys yhteisöllisyyden tukemisessa sekä ongelmien ehkäisemisessä on tärkeää tiedostaa.</p> <p>Opinnäytetyötä ja siitä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää Lähiötalo-hankkeen toiminnan kehittämiseen sekä syventämiseen. Tulosten avulla hanke pystyy myös monipuolistamaan toimintansa sisältöä sekä saamaan uusia keinoja asukkaiden tukemiseen.</p>	
<b>Asiasanat</b> Lapsiperheiden hyvinvointi, lähiötyö, yhteisöllisyys	

**HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES**  
**Degree Programme in Civil activity and Youth Work**

**ABSTRACT**

<b>Author</b> Henna Rotinen ja Angelina Savolainen	<b>Number of Pages</b> 51 and 7 appendixes
<b>Title</b> Lähiötalo supporting families' communality and welfare. Community's threats of welfare and wishes to activity.	
<b>Supervisor(s)</b> Piia Mylly	
<b>Subscriber and/or Mentor</b> ViaDia Joensuu ry, Kirsti Kurki	
<b>Abstract</b> <p>ViaDia Joensuu ry:s Lähiötalo-project subscribed our thesis. Lähiötalo-project started activity in march 2012 in Joensuu. Lähiötalo is open for everybody. It's a meeting place where is easy to come. Its functions are directed to families that are in financial difficulties. Lähiötalo tries to support families' welfare and prevent social exclusion. Activities try to increase also citizens' communality and social equity.</p> <p>The aim of our thesis was to find out based on Lähiötalo-projects residentinquiry and specialistinterviews what kind of needs is in this area and how Lähiötalo can respond to them. We also surveyed communities and specialists wishes to Lähiötalo-project.</p> <p>Thesis was carried out using quantitative and qualitative research methods. Material consists residentinquiry and specialistinterviews. Residentinquiry was sent to 110 residents, who lived in local suburb. We got 28 answers. Furthermore we did three theme interviews to areas family specialists. We analyzed our inquiry material with Webropol-program. Interview materials was analyzed with coding, quantifying and by categorizing themes.</p> <p>Results from inquiry and interview material showed us that they expected meeting place and peer supporting to families from Lähiötalo-project. Areas biggest welfares problem was financial difficulties.</p> <p>In social discussion figures families' welfare and the economic picture are important topics from community educator's perspective. Also communality and increasing it are main topics from our line of trade. Work in suburbs is meaningful for supporting communality and it's important to notice when preventing problems.</p> <p>Thesis and the results can be exploited for developing Lähiötalo-projects activity and deepened it. Because our thesis results, project can also diversify activity contents and they can get new tools for supporting residents.</p>	
<b>Keywords</b> Families welfare, work in suburbs, communality	

**SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	6
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	7
2.1 Lähiötalo- hanke	7
2.2 ViaDia ry	8
2.3 Pelastakaa lapset ry ja Joensuun Perheentalo	9
3 LÄHIÖTYÖ YHTEISÖLLISYYTTÄ JA LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTIA TUKEMASSA	10
3.1 Lapsiperheiden hyvinvointi	11
3.2 Lähiötyö	14
3.3 Yhteisöllisyys	15
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	17
4.1 Tutkimuskysymykset	18
4.2 Aineiston keruu ja analysointi	19
4.3 Tutkimusmenetelmät	20
4.3.1 Teemahaastattelu	21
4.3.2 Kysely	23
4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset seikat	25
5 TULOKSET	28
5.1 Kyselyn tulokset	28
5.2 Haastatteluiden tulokset	38
6 TULOSTEN YHTEENVETO	43
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
7.1 Opinnäytetyön merkitys yhteisöpedagogin ammattialan näkökulmasta	48
7.2 Opinnäytetyön hyödynnettävyys	49
8 LOPPUSANAT	50
LÄHTEET	52
LIITTEET	55

## 1 JOHDANTO

Yhteisöllisyyden merkityksestä hyvinvoinnin kasvattamisessa on puhuttu lähivuosina yhä enenevässä määrin. Siitä on tullut ilmiö, jota kaivataan uudestaan yhdeksi yhteiskuntamme hyvinvoinnin tukipilariksi. Yhteisöllisyyden katoamista ja individualismin korostumista on usein syytetty yhteiskunnassa vallitsevista epäkohdista. Polarisaatio, lisääntynyt lapsiköyhyys sekä koko Eurooppaa koskettanut taloudellinen epävarmuus ovat saattaneet yhteiskuntamme tilaan, jossa hyvinvoinnin tukemiseen kaivataan yhä uusia keinoja. Suuri hyvinvointierojen kasvu on saattanut monet lapsiperheet elämään köyhyysrajan alapuolella.

Vähävaraisuuden voidaan katsoa keskittyvän usein tietyille alueille. Lähiöissä asuvat ovat usein pienituloisempia ja ongelmat ovatkin kasaantuneet yleensä tiettyihin taloihin. Erilaisilla lähiöprojekteilla ollaan pyritty vastaamaan lähiöissä esiin tulleisiin ongelmiin. Lähiötyön avulla pystytään parhaimmillaan lisäämään lähiössä koettua yhteisöllisyyttä sekä auttamaan vaikeissa elämäntilanteissa eläviä perheitä. Lähiötyöllä ollaan nähty olevan erityisen suuri merkitys yksilötasolla etenkin vaikeissa elämäntilanteissa. (Röpelinen 2008, 138.) Lähiöiden kehittäminen ja niiden yhteisöllisyyden parantamiseen liittyvä tematiikka ovat asioita, joita käsitellään mielestämme jopa liian vähän yleisessä keskustelussa. Opinnäytetyössämme olemme nostaneet esille lähiötyön ja sen merkityksen lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemisessa.

Joensuun Rantakylään avattiin vuoden alussa matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jonka tarkoituksena on tukea lapsi-perheiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavia ongelmia ja riskejä. Hanke pyrkii myös lisäämään alueen asukkaiden yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa. (Lähiötalo-hankeidea 2012.) Hanke toimii Perheentalo-hankeen jalkautuvana lähiöpisteenä. Tämänkaltaisen lähiötyö Joensuussa on uutta ja sille voidaan nähdä olevan todellinen tarve alueella lisääntyneiden toimeentulo-ongelmien valossa.

Opinnäytetyömme koskettaa ajankohtaista ja ammattialamme kannalta merkityksellistä aihetta. Aihe oli meille kuitenkin entuudestaan melko tuntematon. Tämä motivoi meitä tarttumaan aiheeseen, jonka kiinnostavuutta lisäsi myös aiheen

ajankohtaisuus. Myös ajatus uuden toiminnan kehittämisestä kiehtoi meitä. Näistä lähtökohdista käsin lähdimme tutkimaan joensuulaisen lähiön yhteisöä kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Niin asukaskyselyn kuin alueen asiantuntijoille tehtyjen haastattelujen avulla selvitimme yhteisön hyvinvointia uhkaavia tekijöitä sekä heidän toiveitaan Lähiötalo-hankkeen toiminnalle.

Lähdimme työstämään opinnäytetyötämme helmikuussa 2012 ViaDia Joensuu ry:n toteuttamalle Lähiötalo-hankkeelle. Hanke teetti asukaskyselyn lähiön asukkaille, joiden vastaukset analysoimme kvantitatiivista menetelmää käyttämällä. Alueen asiantuntijoille teimme teemahaastatteluja, joiden avulla selvitimme asiantuntijoiden näkökulman alueen tilanteesta sekä heidän toiveitaan toiminnalle. Prosessi kesti kaiken kaikkiaan noin puoli vuotta ja lopullisen muotonsa se sai syyskuussa 2012.

## 2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

### 2.1 Lähiötalo- hanke

Opinnäytetyömme tilaajana ja taustaorganisaationa toimii Lähiötalo-hanke, joka aloitti toimintansa Joensuulaisessa lähiössä maaliskuussa 2012. Lähiötalo-hanke on ViaDia ry:n toteuttama avoin matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jonka toiminta on suunnattu ensisijaisesti taloudellisissa vaikeuksissa kamppaileville lapsiperheille. Lähiötalo sijaitsee sellaisessa lähiössä, jossa on kohderyhmän kaltaisia lapsiperheitä. Toissijaisesti kohtaamispaikka palvelee kaikkia lähiön asukkaita luoden yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia verkostoja alueen asukkaiden välille. (Lähiötalo-hankeidea 2012.)

ViaDia ry käynnisti Lähiötalo-hankkeen vuoden 2012 alusta. Hanke linkittyy Pelastakaa lapset järjestön suunnitteleman Perheentalo-hankkeen jalkautuvaksi lähiöpisteeksi. Sen tavoitteena on tukea lapsiperheiden hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavia ongelmia ja riskejä.

Tavoitteena on myös lisätä alueen asukkaiden yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa. (mt.)

Lähiötalo-hankkeen taustalla on lapsiperheiden toimeentulo-ongelmiin ja syrjäytymiseen liittyvä tematiikka. Toiminnan tarpeet ovat lähteneet myös Joensuussa hälyttävän korkeaksi nousseesta lapsiperheiden köyhyydestä ja tätä kautta esille nousseista ongelmista. Toiminta pyrkii tarjoamaan aineellista apua sekä aktivoivaa sosiaalista tukea avun tarpeessa oleville lapsiperheille. (mt.)

Tärkeitä keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn ovat lapsiperheiden aktivointi ja osallistaminen Lähiötalo-hankkeen toimintaan. Lähiötalo-hankkeen on tarkoitus toimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkana, jossa perheitä pyritään tukemaan, aktivoimaan sekä kohtaamaan omana itsenään. Sosiaalista tukea pyritään antamaan erilaisten niin aikuisille kuin lapsillekin suunnattujen kerhojen, vertaisryhmien ja tapahtumien avulla. (mt.)

Lähiötalo-hankkeessa on mukana eri sosiaali- ja kasvatustalouden ammattilaisia, jotka tekevät yhteistyötä muun muassa kaupungin ennaltaehkäisevän perhetyön, alueen asukasyhdistyksen sekä muiden lapsi- ja perhetyötä tekevien järjestötoimijoiden kanssa. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä kaupungin ennaltaehkäisevän perhetyön, alueen asukasyhdistyksen sekä muiden lapsi- ja perhetyötä tekevien järjestötoimijoiden kanssa. (mt.)

## 2.2 ViaDia ry

ViaDia Joensuu ry on Suomen Vapaakirkon diakoniatyön kattojärjestön ViaDia ry:n jäsen, jonka taustayhteisönä on Joensuun Vapaaseurakunta. Yhdistys jakaa kauppojen ylijäämäruokaa viikoittain yli sadalle henkilölle, jakaa myös EU-ruoka-apua sekä kantaa huolta taloudellisissa vaikeuksissa kamppailevista lapsiperheistä. ViaDia ry:n tarkoituksena on tehdä diakoniatyötä aineellisen, henkisen ja hengellisen hädän lieventämiseksi sekä päihteettömän elämäntavan ja elämänhallinnan edistämiseksi. (ViaDia Joensuu ry 2012.)

ViaDia Joensuu ry käynnisti Lähiötalo- hankkeen maaliskuussa 2012 joensuulaisten lapsiperheiden lisääntyneiden toimeentulo- ongelmien vuoksi. Toimeentulo-ongelmat näkyvät toimeentulotuen saajien joukossa perheellisten osuuden lisääntymisenä. Myös lasten pienituloisuusaste on Joensuussa hälyttävän korkea. Lähiötalon kautta lapsiperheille pyritään antamaan apua mahdollisimman lähellä omaa asuinalueetta. Tästä syystä Lähiötalo perustettiin alueelle, missä tuen tarve on koettu suureksi. (Lähiötalo-hankeidea 2012.)

### 2.3 Pelastakaa lapset ry ja Joensuun Perheentalo

Lähiötalo-hanke linkittyy Joensuun Pelastakaa lapset yhdistyksen toteuttamaan Perheentalo-hankkeeseen. Rantakylään avattu Lähiötalo toimiikin Perheentalon jalkautuvana lähiöpisteenä. Tästä syystä molemmilla on hyvin samankaltaiset tavoitteet toiminnassaan. Koska Lähiötalo on osa Perheentalo-hanketta, olemme kokeneet tärkeäksi avata myös Perheentalon idean seuraavaan kappaleeseen.

Joensuun Pelastakaa Lapset ry tekee työtä lasten hyvinvoinnin edistämiseksi ja se järjestää muun muassa leirejä, pienryhmätoimintaa sekä kehittää lasten ammatillista pienryhmäohjausta. (Joensuun Pelastakaa Lapset ry 2012.) Pelastaa Lapset ry toimii valtakunnallisen Pelastakaa Lapset ry:n jäsenyhdistyksenä ja sen tavoitteena on vaikuttaa lapsiväestön asemaan ja toimia erityisesti niiden lasten ja nuorten hyväksi, jotka elävät vaikeissa ja haavoittavissa olosuhteissa. Kansallisena ja kansainvälisenä tavoitteena on edistää lapsen edun toteutumista YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti. Yhdistys tekee myös ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä ilman taloudellisen voiton tavoittelua. (mt.)

Joensuun Taitokorttelissa kesällä 2012 aloittava Perheentalo toimii perheiden kohtaamispaikkana ja arjen tukena sekä vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia. Sen tavoitteena on toteuttaa matalan kynnyksen toimintaa koko perheelle lapsilähtöisyyden periaatteella. Perheentalo tarjoaa monipuolista toimintaa sekä tietoa lapsiperheiden palveluista ja virikkeistä. Perheentalo tarjoaa myös vertaistukea ja mahdollisuuden saada ammatillista ohjausta. Perheentalon yleisinä tavoitteina



ovat lapsiperheiden hyvinvoinnin vahvistaminen sekä ehkäisevän lastensuojelutyön kehittäminen. (Pelastakaa Lapset ry 2012.)

### 3 LÄHIÖTYÖ YHTEISÖLLISYYTTÄ JA LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTIA TUKEMASSA

Yhteisöllisyyden ja alueen lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen ovat Lähiötalo-hankkeen toiminnan tärkeimpiä tavoitteita. Sen toiminta on suunniteltu palvelemaan erityisesti niitä lapsiperheitä, jotka kamppailevat taloudellisten ongelmien parissa. Toissijaisesti se kuitenkin palvelee myös lähiön muita asukkaita. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella lähiötyötä ja kuinka sillä voidaan vaikuttaa yhteisöllisyyden sekä hyvinvoinnin kasvuun lähiössä. Toisaalta teema on aiheellinen myös opinnäytetyömme kannalta, jonka tarkoituksena on selvittää kuinka Lähiötalo-hanke pystyy tukemaan alueen yhteisöllisyyttä ja kuinka se pystyy tukemaan lapsiperheiden hyvinvointia.

Naapuruston ja yhteisöllisyyden merkitystä lähiöissä on tutkittu suhteellisen vähän. Lähiöissä asuvien lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvää tutkimusta on ollut myös vaikeaa löytää. Röpelisen (2008, 127) mukaan lähiötutkimuksia on kuitenkin tehty. Suomalaiselle lähiötutkimukselle ominaista on niiden realistinen, jopa pessimistinen suhtautuminen lähiökehittämisen mahdollisuuksiin. Lähiötyölle on kuitenkin nähty olevan tarvetta, eikä sen vaikutusta hyvinvoinnin edistämiseen voida täysin kyseenalaistaa. (mt., 127) Yleisesti voitaisiin todeta, että ongelmat lähiöissä keskittyvät tiettyihin taloihin tai kortteleihin. Lähiötalo-hankkeen kaltaisella toiminnalla voidaankin keskittyä tietyn alueen yhteisöllisyyden kehittämiseen ja tämän kautta myös hyvinvoinnin tukemiseen.

Millaista toimintaa lapsiperheille lähiöissä tulisi siis tarjota ja kuinka se saadaan vastaamaan heidän tarpeitaan? Lapsiperheiden ongelmiin vastaaminen heidän asuinympäristössään vaatii Röpelisen (2008, 127) palveluja yhteisö- ja ryhmämuotoisesti. Avainsanana tulee olemaan yhteisöllisyyden tukeminen, koska

yhteisöllisyyden voidaan katsoa olevan nykypäivänä lähiöissä varsin vähäistä ja asukkaat eivät useinkaan tunne naapureitaan (mt.,127).

Lähiöiden voitaisiin sanoa olevan yksi ihmisen ”luonnollisista” yhteisöistä, kuten myös suvun. Suvun ja naapuruston merkitys konkreettisen avun antajina sekä henkisen pääoman kasvattajina ovat vuosikymmenten aikana vähentynyt merkittävästi, mutta sidos niihin ei ole kuitenkaan täysin menettänyt merkitystään. (Korkiamäki, Nylund, Raitakari & Roivainen 2008, 11.) ”Luonnollisia” yhteisöjä on jopa alettu pitää taas nykyisenä individualismin aikakautena asiana, joita kannattaa vaalia ja kasvattaa

Vaikka yhteisöllisyyden kasvattamisen mahdollisuudet ovat rajalliset tietyllä asuinalueella, yhteisöllisyyttä kannattaa edistää, koska sen avulla voidaan ehkäistä perheiden ongelmia. Lähiötyön avulla voidaan tukea samassa elämäntilanteessa ja samalla alueella asuvien ihmisten kohtaamista. Usein tämän kaltainen vertaistuki voi antaa toivoa vaikeuksista selviämisestä ja tunteen yhteenkuuluvuudesta. (Röpelinen 2008, 139.)

### 3.1 Lapsiperheiden hyvinvointi

Yleisesti hyvinvointi käsitettä ei voi määritellä millään tietyllä tavalla, vaan se koostuu monista tekijöistä. Näitä tekijöitä voi olla esimerkiksi objektiivisesti mitattavat asiat, subjektiiviset arvostukset sekä tuntemukset. (Moisio, Karvonen, Simpura & Heikkilä 2008, 14.)

Vaarama, Moisio ja Karvonen (2010, 11) ovat samoin määritelleet hyvinvoinnin kolmeen kategoriaan luokiteltuna: terveys, materiaallinen hyvinvointi sekä koettu hyvinvointi. Vaaraman ym. (mt.) mukaan hyvinvointieroista puhuttaessa tarkoitetaan yleensä kahden ensimmäisen alueen sisältämiä tekijöitä. Materiaaliseen hyvinvointiin kuuluvat elinolot sekä toimeentulo ja koettuun hyvinvointiin puolestaan sisältyy yksilön oma kokemus hyvinvoinnistaan. Vaarama ym. (mt.) toteaaakin, että koettu hyvinvointi määrittyy yksilön oletuksesta siitä, millainen hänen terveytensä ja materiaallinen hyvinvointinsa tulisi olla.

Lapsiperheiden hyvinvointi ja sen lisääminen on tärkeää Lähiötalo-hankkeelle. Hanke pyrkii toiminnallaan lisäämään lapsiperheiden materiaalista- ja koettua hyvinvointia. Materiaalista hyvinvointia pyritään lisäämään esimerkiksi ruoka-avun muodossa. Sen sijaan koettua hyvinvointia hanke pyrkii lisäämään tarjoamalla alueen asukkaille toimintoja sosiaalisten verkostojen kasvattamiseen sekä tätä kautta oman hyvinvoinnin lisäämiseen.

Kun puhutaan tarkemmin lapsiperheiden hyvinvoinnista, voidaan hyvinvointia käsitellä esimerkiksi Colemanin (1988) pääomakäsitteistön avulla. Hän jakaa perheiden voimavarat taloudellisiin, inhimillisiin ja sosiaaliseen pääomaan. Hän viittaa taloudellisella pääomalla perheiden aineellisiin resursseihin ja inhimillisellä pääomalla vanhempien koulutustasoon sekä valmiuksiin tukea lastaan. Sosiaalisella pääomalla hän taas tarkoittaa perheiden ulkoisia ja sisäisiä rakenteita sekä vuorovaikutussuhteita. Hänen mukaan perhettä tukeva sosiaalinen verkosto on tärkeä osa lasten hyvinvointia. Coleman liittyy myös perheen sisäiset tekijät sekä lasten kasvatukseen ja hoitamiseen liittyvät asiat sosiaalisen pääoman käsitteeseen. Ennen kaikkea vuorovaikutussuhteet ja siihen vaikuttavat tekijät ovat olennainen osa sosiaalista pääomaa. Niin taloudellinen, inhimillinen kuin sosiaalinen pääoma ovat merkityksellisiä puhuttaessa lapsiperheiden hyvinvoinnista. (Broberg, Forssen, Hakovirta, Laukkanen & Tähtinen 2002, 2.)

Huoli etenkin lasten ja nuorten hyvinvoinnista on lisääntynyt 1990-luvun puolivälistä alkaen. Tutkittaessa lapsiperheiden hyvinvointia eniten tietoa saadaan heidän toimeentulosta ja köyhyydestä. Positiivista lapsiperheiden tämän hetkisessä hyvinvoinnissa on se, että vanhempien työttömyys on viime vuosien aikana vähentynyt, joten lapsiperheiden käytettävissä olevat tulot ovat lisääntyneet. Myös perherakenteet ovat muuttuneet, niin että uusperheiden määrä on lisääntynyt ja biologisten vanhempien kanssa elävien lasten osuus on vähentynyt. Valitettavaa lapsiperheiden hyvinvoinnin tutkimisessa on että vanhempien, vanhemmuuden sekä parisuhteiden keheydestä ei ole saatavilla ollenkaan vertailukelpoisia tietoja. Vaikka lasten ja nuorten hyvinvointi on jossain määrin lisääntynyt viime vuosien aikana, niin samanaikaisesti on häiriösuuntautuneiden palveluiden kuormitus kasvanut nopeasti. (Rimpelä 2008, 62-67.)

Opinnäytetyömme kannalta on tärkeää pohtia, mitä vaikutuksia lapsiperheiden toimeentulolla on hyvinvointiin. Haastatteluista sekä kyselyistä esiin nousivat huoli taloudellisista ongelmista ja niiden vaikutuksesta tulevaisuuteen. Työttömyys sekä kyselyiden perusteella myös yleinen hintojen ja kustannusten nousu ovat asioita, joiden koetaan uhkaavan perheiden hyvinvointia.

Stakesin uusimassa raportissa suomalaisten hyvinvoinnista (Vaarama, Moisio & Karvonen 2010) on tutkittu lapsiperheiden toimeentulon vaikutuksia hyvinvointiin. 1990-luvun lama vaikutti suomalaisten lapsiperheiden hyvinvointiin rajusti, joka osaltaan vaikutti myös pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan kirjattuun perhepolitiikan linjaukseen, jossa hallitus sitoutui vähentämään lasten, nuorten ja perheiden pahoinvointia ja syrjäytymiskehitystä sekä vähentämään lapsiperheiden köyhyyttä. (Lammi-Taskula & Salmi 2010, 198.) 1990-luvun lamavuosina taloudelliset ongelmat vaikuttivat niin perheiden ruoan kulutukseen kuin lasten harrastamismahdollisuuksiinkin. Taloudelliset ongelmat painoivat niin aikuisten kuin myös lasten mieltä. Vaikeimmiksi kokemuksiksi laman seurauksista arvioitiin vaikutukset perheen ilmapiiriin ja vanhempien jaksamiseen. Taloudellisten ongelmien raportoitiin vaikuttavan kielteisesti vanhempien mielialoihin ja yleiseen hyvinvointiin. Kolmannes vanhemmista koki myös keskinäisen suhteensa kärsineen ja tämän koettiin vaikuttavan myös omiin voimavaroihin tukea omia lapsiaan. (mt., 199.)

Voitaisiin sanoa, että suomalaiset voivat 2000-luvulla paremmin kuin koskaan aikasemmin. Hyvinvoinnin kehitystä leimaa kuitenkin voimakkaasti hyvinvointierojen kasvu: köyhyys sekä tuloerot ovat kasvaneet merkittävästi sitten 1990-luvun alun. (Hakkarainen, Londen, Luhtanen, Peltosalmi, Siltaniemi & Särkelä 2012, 8.) Suhteellisessa köyhyydessä eläviä suomalaisia on noin 700 000, jos kriteerinä käytetään 60 prosenttia kotitalouksien käytettävästä mediaanitulosta. Käytettäessä mittarina EU:n 2020 strategian mukaista kriteeristöä, jossa tulojen lisäksi otetaan mukaan aineellinen köyhyys ja työttömyys, päädytään Suomen osalta lukuun 886 600. Voitaisiin siis todeta, että köyhyys on Suomessa vuonna 2012 erittäin laaja ongelma ja tämän lisäksi lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt merkittävästi 1990-luvun laman jälkeen. (mt., 8.)

Lama-ajan kokemukset voivat auttaa ymmärtämään, kuinka voimakkaita vaikutuksia lapsiperheiden toimeentulon ongelmilla voi olla hyvinvointiin. Vielä tänäkin päivänä monien lapsiperheiden köyhyys ja taloudelliset huolet ovat todellinen epäkohta lapsiperheiden hyvinvointia tarkasteltaessa. Lammi-Taskula ym. (mt., 211) mukaan 1990-luvun lama osoittaa, että lapsiperheiden taloudellisilla ongelmilla on kauaskantoisia seurauksia. Pitkäaikaisilla tai toistuvilla taloudellisilla vaikeuksilla on yhteys siihen epävarmuuden tilaan, joka syö vanhempien fyysisiä ja psyykkisiä voimavaroja, rasittaa heidän keskinäistä suhdettaan ja heikentää heidän mahdollisuuksiaan rakentaa lapsilleen hyvät kasvuedellytykset. (mt., 211.)

### 3.2 Lähiötyö

Lähiö-käsitteellä tarkoitetaan kaupunkirakenteeseen tavalla tai toisella liittyviä asuinalueita: Lähiöt ovat jo vuosikymmenien ajan olleet osa kaupunkirakennettamme. Niiden fyysinen ja sosiaalinen ympäristö on osa joka viidennen suomalaisen päivittäistä elinpiiriä. Moni viettää lähiöissä suurimman osan ajastaan sekä joillekin se on paikka, josta lähdetään töihin ja vapaa-ajan viettoon. (Kokkonen, Seppälä & Haapola 2009, 2-3.)

Lähiöiden sosiaaliset ongelmat ovat nousseet esille erityisesti 1990-luvun laman jälkeen. Kehittämistyö lähiöissä aloitettiin kuitenkin jo 1970-luvulla. Sosiaalityön laajentaminen yksilöstä yhteisöön oli kehittämistyön keskeisiä päämääriä. Myös asukkaiden osallistaminen sekä asukasdemokratian kehittäminen kuuluivat lähiötyön perusajatuksiin. (Karjalainen 2004, 6.)

Lähiöt voidaan hahmottaa myös erilaisia kehitysvaiheita läpikäyvinä alueina. Niiden ongelmat keskittyvät usein tiettyihin taloihin tai kortteleihin ja ovatkin usein mainettaan parempia paikkoja elää. (Röpelinen 2008, 127- 128.) Lähiöiden rosainen maine on usein koko kaupungin tiedossa ja pahimmassa tapauksessa alueen kaikki asukkaat leimataan maineensa mukaan.

Lähiöistä puuttuu usein agraarikulttuurille tyypillinen yhteisöllisyys ja tämän vuoksi niiden onkin katsottu olevan ongelmallisia esimerkiksi sosiaalityöhön pohjautuvassa yhdyskuntatyössä. Yhdyskuntatyössä on pyritty korjaamaan yhteisöllisyyden

katoamista kaupunkimaisista lähiöistä, sillä lähiyhteisöllisyyden puuttumisen on katsottu johtavan sosiaalisen tuen ja kontrollin häviämiseen. Monet lähiöprojektit pyrkivät yhteisölliseen kyläideaaliin, joiden tavoitteena on muun muassa ehkäistä alueen asukkaiden syrjäytymistä. (Krok 2008, 193.)

Anne- Mari Röpelinen (2008) on tutkinut lisälässä toimineen Lippuniemi-projektin kautta lähiötyötä ja lähiössä asuneiden lapsiperheiden elämäntilannetta sekä asukkaiden kokemuksia projektin kautta saadusta tuesta. Lippuniemi-projektin tarkoituksena oli luoda lähiö-alueesta sosiaalisesti aktiivinen kaupunkilähiö ja se kuului valtion asuntorahaston lähiöuudistushankkeeseen (mt., 2008).

Lähiötyö on siis tiivistettynä yhteisösosiaalityön muoto, jonka tavoitteena on parantaa ihmisten elinolosuhteita sekä ennaltaehkäistä ja lievittää alueen asukkaiden elämänongelmia (Röpelinen 2008, 130). Lähiötyössä keskeistä on sellaisen toiminnan organisointi, johon kaikkien on helppo tulla mukaan. Saman elämäntilanteen omaavat ja samalla alueella asuvien ihmisten kohtaaminen voi luoda yhteisöllisyyttä sekä antaa toivoa vaikeuksien ylittämistä. Lähiötyötä voitaisiin pitää sosiaalityön käyttämättömänä voimavarana, jolle on tarvetta edelleen. (mt., 130.)

### 3.3 Yhteisöllisyys

Yhteisön ja yhteisöllisyyden määrittelyyn ei ole olemassa yhtä ja oikeaa yksiselitteistä tapaa. Yhteisöllisyys on usein mielletty osaksi perinteistä maaseudun kyläyhteisöllisyyttä ja kaupungistumisen sekä yksilöllisyyden korostumisen myötä yhteisöllisyyteen on aloitettu kiinnittämään enemmän huomiota. Mikko Saastamoinen (2009, 35) onkin kuvannut yhteisöä epäselväksi ja monimerkitykselliseksi käsitteeksi, jonka voimakasta nousua 2000-luvun yhteiskunnalliseen keskusteluun ei voi kiistää. Individualismin sekä yksilöiden elämänkulun hallitsemattomuuden aikakauden kriiseihin on alettu etsiä taas tukea yhteisöllisyydestä ja yhteisöistä. (mt., 35.)

Yhteisön ja yhteisöllisyyden käsitteitä voidaan tarkastella hyvinkin erilaisissa viitekehyksissä: esimerkiksi empiirisen tutkimuksen näkökulman, yhteiskuntapoliittisen sekä teorianhistoriallisen näkökulman kautta. (Sarkkola 2008, 5.) Tarkastelemme yhteisöllisyyttä kuitenkin nyt sosiologisesta näkökulmasta käsin.

Sosiologian empiirisen yhteisötutkimuksen käsitteellisessä kolmijaossa yhteisö on selitetty kolmena eri yksikkönä. Näitä yksiköitä ovat alueellisesti rajattu yksikkö, sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkö sekä yhteenkuuluvuuden ja yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkönä. (mt., 2008). Annika Sarkkola (2008, 5) viittaa pro gradu- tutkielmassaan Heikki Lehtosen (1990) Yhteisö-tutkimukseen. Lehtosen (1990) mukaan yhteisyys voi kehittyä kahdella tapaa, niin konkreettisen toiminnan kuin vuorovaikutuksen kautta. Näin voi kehittyä toiminnallinen yhteisö (mt., 2008). Lehtonen (1990) osoittaa, että yhteisyys voi toisaalta myös syntyä yhteenkuuluvuuden tuntemuksen kautta, joka samalla vahvistaa yhteisön ryhmäidentiteettiä.

Mielenkiintoista opinnäytteemme kannalta onkin, voiko yhteisyyttä syntyä lähiöissä tai ylipäättänsä alueellisesti. Sarkkolan (2008, 55) pro gradu-tutkielmassa on osoitettu, että ihmisten sijoittuminen tietylle alueelle ei kerro yhteisyydestä, vaan siihen tarvitaan myös toiminnallisia ja toisaalta myös symbolisia perusteita. Sarkkola (mt.) toteaa myös, että toiminnallinen yhteisyys perustuu sosiaaliselle vuorovaikutukselle ihmisten yhteisessä ja konkreettisessa toiminnassa. Toiminnallista yhteisyyttä ja vuorovaikutusta pidetäänkin yleensä tärkeämpänä kuin symbolista yhteisyyttä.

Yhteisöllisyyden kokeminen ja kuuluminen eri yhteisöihin voitaisiin siis katsoa olevan eräitä ihmisen tärkeimpiä hyvinvoinnin peruspilareita. Yhteisöllisyyden kokemus eli yhdessä olo, yhteisyys ja vuorovaikutus liittyvät olennaisesti inhimillisyyteen, jonka avulla argumentoidaan elämäntapaan ja arvoihin liittyviä päämääriä. Näin ollen yhteisön ja yhteisöllisyyden käsitteeseen liittyy positiivisia merkityksiä kuten harmoniaa, yhteistyötä ja yhteisyyden tunnetta. (Saastamoinen 2009, 35-36.)

Lähiötalo-hankkeen voitaisiin katsoa lisäävän alueen asukkaiden välistä yhteisyyden tunnetta. Lisäämällä alueen yhteisöllisyyttä voidaan parhaimmassa tapauksessa parantaa näin ollen myös asukkaiden ja lapsiperheiden hyvinvointia. Yhteisöllisyyttä kaivataan myös myöhäismodernissa ajassa voimakkaasti ja se on edelleen tänä päivänä hyvän elämän kulmakivi. Solidaarisuus liittyy kiinteästi yhteisöllisyyteen ja puhtaimmillaan sen tunnusmerkit näkyvät suhteellisen pienissä yhteisöissä kuten suvussa, työyhteisössä tai uskonnollisessa ryhmässä. Niiden jäsenillä on yhteinen

historia ja osittaisia tai laajempia arvo- ja normijärjestelmiä, he tuntevat kuuluvansa yhteen sekä heillä on halu auttaa toisiaan. (Pessi & Seppänen 2011, 295-296.)

Yhteisöllisyyden kokeminen ilmenee näin ollen myös toisten auttamisena ja tämä onkin tärkeä osa naapurustossa koettua yhteisöllisyyttä. Myös Lähiötalo-hankkeen teettämässä kyselyssä kartoitettiin alueen asukkaiden sosiaalisia suhteita sekä kokemusta naapuriavusta. Pessi & Seppänen (2011, 288-313) toteavat, että suomalaiset ovat aktiivisia auttajia: puolet auttaa vähintään kuukausittain. Suomalaisten auttamishalu niin naapureita kuin tuntemattomiakin kohtaan on kohtuullisen suuri. Mös erilaisiin keräyksiin annetaan Suomessa paljon rahaa. Suomalaisia motivoi auttamaan eniten auttamisesta syntyvä ilo. Iäkkäimmät ovat aktiivisimpia vapaaehtoistoimijoita sekä lähipiirin auttajia, 25-59 vuotiaat naapuriavun sekä ja rahankeräyksen aktiiveja seä nuorimmat suomalaiset auttavat eniten tuntemattomia ihmisiä. (mt., 299.) Voitaisiin siis katsoa, että auttaminen kuuluu vahvasti suomalaiseen elämäntapaan. Miksi kuitenkin usein lähiöissä saatu naapuriapu tai yhteisöllisyys koetaan usein hyvin heikkona? Pohtia voidaan myös sitä, onko täyttääkö lähiö ylipäättänsä yhteisön tunnusmerkkejä.

Röpelisen (2008, 135) mukaan yhteisöt eivät niinkään rakennu enää paikallisen vuorovaikutuksen varaan vaan keskeistä on merkityksen ja identiteetin etsintä. Vaikka lähiöt ovat haasteellisia paikkoja yhteisöllisyyden kehittämisessä esimerkiksi niiden asukasvaihtuvuuden vuoksi, ei lähiötyön merkitystä kannata mielestämme väheksyä. Yhteisöllisyyttä ja sen kaltaisia piirteitä voidaan asuinaluella pyrkiä lisäämään. Esimerkiksi Röpelisen (2008) toteuttama asukaskysely Iisalmen Lippuniemessä antaa uskoa siihen, että lähiöissä voi löytyä kiinnostusta asuinalueen asioihin ja yhteisöllisyyden edistämiseen. Ensimmäinen edellytys yhteisöllisyyden kasvattamiseen on alueen asukkaiden aktivoiminen niin omien ja alueen yhteisien asioiden suhteen. (mt., 136.)

#### 4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS



Opinnäytetyön toteutuksen aloitimme helmikuussa 2012, jolloin otimme yhteyttä Lähiötalon toiminnanjohtajaan Kirsti Kurkeen. Rajasimme opinnäytetyön aiheen ja sovimme aikataulusta yhdessä Kurjen sekä opinnäytetyöohjaajan kanssa. Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset on laadittu yhdessä tilaajatalon kanssa, jotta opinnäytetyö palvelisi mahdollisimman hyvin tilaajatalon tarpeita. Opinnäytetyösuunnitelma valmistui maaliskuussa 2012.

#### 4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme lähtökohtana oli Lähiötalo-hankkeen teettämä kysely Rantakylän lähiön asukkaille sekä asiantuntijahaastattelut. Kyselyn tavoitteena on ollut kartoittaa asukkaiden toiveita Lähiötalo-hankkeen toimintaa kohtaan ja avun tarvetta.

Päätarkoituksenamme oli selvittää kyselyn ja haastatteluiden pohjalta millaisia tarpeita alueen yhteisöstä nousee ja kuinka Lähiötalo-hanke voisi vastata niihin. Tutkimusongelman rajasimme yhdessä opinnäytetyön tilaajan kanssa. Tutkimuskysymyksiä lähdimme rajaamaan kyselyn pääteemojen kautta. Pääteemoina kyselyssä olivat toiveet Lähiötalo-toiminnalle, talous ja hyvinvointi, terveys ja hyvinvointi, sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi sekä hyvinvoinnin uhkatekijät.

#### **Pääkysymys:**

Millaisia hyvinvoinnin haasteita yhteisön asukkailla on ja mitä Lähiötalo-hankkeen toiminnalta toivotaan?

#### **Alakysymykset:**

Millaisia tarpeita yhteisöstä nousee asukkaiden ja toisaalta asiantuntijoiden näkökulmasta?

Mitkä tekijät uhkaavat yhteisön hyvinvointia?

Millaisia toiveita asukkailla ja asiantuntijoilla on Lähiötalo-hankkeen suhteen?

Kuinka Lähiötalo-hanke pystyy tukemaan yhteisöllisyyttä?

Kuinka Lähiötalo-hanke pystyy tukemaan lapsiperheiden hyvinvointia?

Keräsimme aineiston kvantitatiivista- sekä kvalitatiivista menetelmää käyttäen. Käytännössä aineisto kerättiin Lähiötalon teettämästä kyselystä sekä toteuttamistamme asiantuntijahaastatteluista. Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yhdistämisestä on nimitetty monistrategiseksi tutkimukseksi tai sitä voidaan myös nimittää esimerkiksi triangulaatioksi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 28.) Opinnäytetyön toteutukseen käytimme molempia menetelmiä, koska halusimme parantaa työn laatua sekä luotettavuutta.

Lähiötalo-hankkeen teettämä kysely lähetettiin alueen asukkaille helmi-maaliskuun aikana. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää yhteisön elämäntilannetta sekä toiveita Lähiötalon toiminnalle. Haastatteluaineisto kerättiin touko-kesäkuun aikana, haastattelemalla kolmea alueen lapsiperheiden asiantuntijaa. Haastattelurunko muodostettiin kyselylomakkeen pääteemojen avulla.

#### 4.2 Aineiston keruu ja analysointi

Kerättyämme aineiston, aloitimme opinnäytetyön aineiston analysointi-vaiheen. Analysoinnin aloitimme kyselystä, koska emme olleet saaneet vielä kaikkia haastatteluista tähän mennessä suoritettua. Kyselyn alustavia tuloksia luovutimme Kurjelle hanke hakemusta varten toukokuussa 2012. Alustavien tuloksien avulla Kurki on saanut myös mahdollisuuden hyödyntää niitä Lähiötalon toiminnassa. Kyselylomake analysoitiin Webropol ohjelman avulla toukokuussa 2012.

Haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi analysoinnin sekä aineiston tulkitsemisen helpottamiseksi. Tekstiin muuttamisen jälkeen jaoin aineiston sisältöluokkiin, jonka jälkeen aineisto koodattiin, kvantifioitiin ja teemoiteltiin. Tämän jälkeen etsimme eroja ja yhtäläisyyksiä haastatteluiden analyysin sekä kyselyn tulosten välillä.

Sisältöluokkia olivat asiantuntijoiden toiveet Lähiötalo-hankkeelle sekä yhteisön kohtaamat ongelmat asiantuntijoiden näkökulmasta. Lähdimme koodaamaan aineistoa alleviivaamalla sisältöluokkiin kuuluvia asioita värikoodien avulla. Vihreällä merkitsimme asiantuntijoiden toiveet sekä oranssilla yhteisössä vallitsevat ongelmat.

Koodauksen jälkeen laskimme aineistosta, kuinka monta kertaa jokin tietty ilmiö esiintyi materiaalissa. Tätä kutsutaan myös kvantifioinniksi. Kuten esimerkiksi ”työttömyys” esiintyi kaksi kertaa haastatteluissa tai ”masennus” kerran. Tämä analyysimuoto on Hirsjärven ym. (2000, 172) mukaan ehkä yksinkertaisin ja teeman tai säännönmukaisuuden tunnistaminen perustuu juuri sen laskemiseen, että jokin ilmiö ilmenee useita kertoja.

#### 4.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelminä opinnäytetyössä käytimme haastattelua sekä kyselyä. Alkuperäisen opinnäytetyösuunnitelman mukaan opinnäytetyössämme oli tarkoitus käyttää aineistonkeruumenetelmänä ainoastaan kyselyä. Kyselyyn vastanneiden määrä jäi kuitenkin odotettua pienemmäksi, joten jouduimme muuttamaan suunnitelmaa ja näin ollen keräämään aineistoa myös haastatteluiden avulla.

Yhdessä tilaajatahon sekä opinnäytetyöohjaajan kanssa päädyimme käyttämään kyselyn rinnalla myös asiantuntijahaastatteluja. Tarkoituksenamme oli haastatella alueen lapsiperheiden asiantuntijoita, kuten sosiaalityöntekijöitä, kouluterveydenhoitajaa sekä lastenneuvolan työntekijää. Alueen sosiaalityöntekijöiden kanssa haastatteluajan sopiminen osoittautui haasteelliseksi, emmekä yrityksistä huolimatta saaneet sovittua haastattelu-aikaa heidän kanssaan. Koska alueen asiantuntijoiden joukko oli rajallinen, oli uuden haastateltavan valinta haastavaa. Onneksi haastateltava oli kuitenkin vielä tässä vaiheessa opinnäytetyötä vaihdettavissa. Näin ollen korvasimme sosiaalityöntekijöiden haastattelun alueen seurakunnan lapsityön papin haastattelulla.

Pyrimme saamaan asiantuntijoilta tietoa alueen lapsiperheiden yleisestä tilanteesta ja millaisia tarpeita asiantuntijat kokivat lapsiperheillä olevan Lähiötalo-hankkeen

kaltaiselle toiminnalle. Voisi siis sanoa, että asiantuntijat, jotka otimme mukaan haastatteluihin olivat rajatun ilmiökentän tuntijoita, tässä tapauksessa siis Lähiötalo-hanketta ympäröivän alueen. Alastalo & Åkerman (2010, 373- 374) luokittelevat tämänkaltaisen tutkimuksen tapaus- ja historiallisen tutkimuksen piiriin, jossa asiantuntijahaastattelulla tarkoitetaan yleensä tilannetta, jossa pyritään saamaan tietoa tutkittavasta ilmiöstä tai prosessista. Näin ollen kiinnostuksen kohteena ei ole itse asiantuntija, vaan henkilöä haastatellaan sen tiedon vuoksi, mitä hänellä oletetaan olevan. Rajatun historiallisen prosessin tai ilmiökentän tuntijaa voidaan vain harvoin korvata, mutta jos tutkitaan esimerkiksi kaavoittajien identiteetin rakentumista, on haastateltava yleensä korvattavissa.

Voitaisiin sanoa, että opinnäytetyössämme tehdyillä asiantuntijahaastatteluilla olemme pyrkineet toisaalta saamaan tietoa alueen lapsiperheitä koskevista ilmiöistä ja faktoista, mutta toisaalta myös asiantuntijoiden kertomuksista ja kokemuksista. Kuten Alastalo ym. (2010, 374) toteavat, kulttuurin jäseniltä kerätään tietoa kertomuksista ja kokemuksista, kun taas asiantuntijoilta ilmiöistä ja faktoista. Todettakoon, että haastatteluiden kohteet opinnäytetyössämme ovat niin asiantuntijoita, mutta toisaalta myös kulttuurin jäseniä. Kulttuurin jäsenenä heitä voitaisiin pitää siksi, koska he ovat osaltaan myös osallisia alueen lapsiperheiden hyvinvoinnin kehitykseen ja siihen liittyvään prosessiin.

#### 4.3.1 Teemahaastattelu

Asiantuntijahaastatteluissa käytimme haastattelumuotona teemahaastattelua. Haastattelut toteutettiin yksilö- tai parihaastatteluina. Teemahaastattelu luokitellaan puolistrukturoiduksi tai puolistandardoiduksi haastatteluksi, jolle on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. Teemahaastattelun ominaispiirteisiin kuuluu samojen teemojen sekä aihepiirien läpikäynti, mutta kysymysten muotoilu ja järjestys voivat vaihdella. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11.)

Mielestämme teemahaastattelun valikointi haastattelumuodoksi oli tärkeää, koska teemahaastattelu antaa haastateltavalle tilaa kertoa vapaasti kokemuksistaan ja

mielipiteistään. Samalla teemahaastattelu kuitenkin ohjaa haastattelua niin, että haastattelun teema pysyy samassa aiheessa. Teemoina haastatteluissa käytimme luonnollisesti opinnäytetyömme pääteemoja tutkimuskysymyksiä- ja ongelmia mukailleen. Keskeiset teemat haastatteluissa olivat näin ollen toiveet Lähiötalo-toiminnalle sekä yhteisön ongelmat asiantuntijoiden näkökulmasta. Nämä samat teemat toistuivat myös asukaskyselylomakkeessa.

Hirsjärvi & Hurme (2000, 48) toteavatkin, että teemahaastattelu etenee tiettyjen teemojen mukaan, joka vapauttaa pääosin haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelu luokitellaan puolistrukturoiduksi haastatteluksi, koska haastattelun aihepiirit eli teema- alueet ovat kaikille haastateltaville samoja. Teemahaastatteluun ei kuulu stukturoidulle lomakehaastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta toisaalta se ei ole täysin vapaa kuten strukturoimaton eli syvähaastattelu. (mt., 48.)

Haastatteluja varten olimme laatineet valmiiksi haastattelua ohjaavia kysymyksiä, mutta niiden rakenne ja muoto saattoivat vaihdella haastattelun kulun mukaan. Haastateltaville oli mainittu jo myös etukäteen, mitä opinnäytetyömme koskee ja mitkä sen pääteemat ovat. Haastattelukysymykset muodostivat niin sanotun teema-alueuuttelon, jotka ovat siis niitä alueita, joihin haastattelukysymykset varsinaisesti kohdistuvat (mt.,66).

Haastattelutilanteessa teema-alueet tarkennettiin kysymyksillä (mt., 66). Teema-alueet haastatteluissamme olivat siis asiantuntijoiden toiveet sekä yhteisön ongelmat. Näiden alueiden alle rakensimme kysymyksiä, joilla pyrimme saamaan vastauksen tutkimuskysymyksiimme. Haastatteluissa osa haastateltavista toimi myös itse tarkentajana, joka kuuluu teemahaastattelun luonteeseen. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että itse tutkittava kysyy niin sanotun vastakysymyksen ja tarkentaa kysymystä, jonka haastattelija kysyy. Hirsjärven ym. (2000, 66-67) mukaan se, miten jokin ilmiö konkretisoituu haastateltavan maailmassa ja hänen ajatuksissaan, riippuu juuri tutkittavasta kohteesta ja haastateltavan elämäntilanteesta. ”Tutkijan valitsemien teema-alueiden tulisi olla niin väljiä, että se moninainen rikkaus, joka tutkittavaan ilmiöön yleensä todellisuudessa sisältyy, myös mahdollisimman hyvin paljastuu” jatkavat Hirsjärvi ym. (mt., 67).

### 4.3.2 Kysely

Toisena tiedonkeruumenetelmänä opinnäytetyössä käytimme kyselyä. Kyselytutkimusta pidetään tärkeänä tapana kerätä ja analysoida tietoa erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista sekä arvoista. Kyselylomaketta on mittausväline, jota sovelletaan niin yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisessä tutkimuksessa, mielipidetiedusteluissa, katukyselyissä kuin palautemittauksissakin. (Vehkalahti 2008, 11.)

Kyselyn laati opinnäytetyömme tilaaja, Lähiötalon toiminnanjohtaja Kirsti Kurki. Kyselyllä haluttiin selvittää Lähiötalon sijaitsemalla alueella asuvien asukkaiden toiveita ja tarpeita Lähiötalo-toiminnalle. Saatuamme kyselyn vastaukset, muutimme verkkolomakkeen muotoon analysoinnin helpottamiseksi. Paperinen kyselylomake lähetettiin muutamiiin Lähiötalon läheisyydessä sijaitseviin kerrostaloihin yhteensä 110 talouteen. Kyselyyn vastannaiden (28 kpl) kesken arvottiin kolme kappaletta elintarvikkeita sisältäviä herkkukoreja. Arvonnalla pyrittiin lisäämään asukkaiden aktiivisuutta kyselyyn osallistumisessa.

Tarkoituksenamme oli analysoida kyselyn tulokset SPSS-ohjelman avulla, mutta vastaajien määrän jäädessä liian pieneksi, päädyimme analysoimaan tulokset Webropol-ohjelmalla. Webropol on datan analysointi- ja kyselytyökalu, jota käyttää 40 000 henkilöä 2000 organisaatiossa Suomessa ja maailmalla (Webropol, 2012). Se on myös Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden käytössä.

Mielipiteiden, asenteiden ja arvojen tutkiminen on haasteellista. Haasteita aiheuttavat monet epävarmuudet esimerkiksi siitä, saatiinko riittävästi vastauksia, edustivatko kyselyyn osallistuneet tutkimuksen perusjoukkoa sekä mittasivatko kysymykset tutkittavia asioita. (Vehkalahti 2008, 12.) Näitä kyseisiä haasteita kohtasimme myös oman kyselymme kohdalla. Vastausmäärän vähäisyys tuotti ongelmia niin luotettavuuteen liittyvissä seikoissa kuin myös analysoinnin kannalta. Analysointiin vähäinen vastausmäärä vaikutti esimerkiksi niin, että suunnitelmamme käyttää SPSS-ohjelmaa kariutui. Myös tilastollisen analyysin tekeminen, kuten keskiarvojen

tai erilaisten muuttujien laskeminen 28 kappaleen vastausmäärällä oli lähes mahdotonta.

Koska kysely ei alkuperäisessä muodossaan ollut Webropol-ohjelmalla laadittu, oli kysely syötettävä ohjelmaan ja niin sanotusti laadittava uudelleen verkkomuotoon. Myös kyselyn vastaukset tuli syöttää ohjelmaan yksitellen. Tietojen syöttämistä ohjelmaan hankaloitti myös se, ettei kyselyä oltu alun perin suunniteltu Webropol-ohjelmaan sopivaksi. Tästä syystä tietojen syöttäminen ohjelmaan oli hidasta ja jokainen kysymys sekä vastaus täytyi miettiä tarkkaan, kuinka sen muoto sopii ohjelmaan. Osasta kysymyksistä jouduimme irrottamaan osakysymyksen omaksi kohdaksi. Esimerkiksi kohdassa ”Toiveita Lähiötalo-toiminnalle”, joka oli monivalintakysymys, jouduimme ottamaan kaksi kohtaa omaksi kysymyksekseen.

Analysoimme tulokset Webropol-ohjelmalla niin, että loimme saaduista vastauksista ensin perusraportin, jossa hahmottui yleiskuva kyselyn tuloksista. Luonnollisesti analysointia Webropolilla hankaloitti se, että vastauksia oli niin vähän. Tämän vuoksi erilaisten tilastoarvojen tai riippuvuuksien laskemisen koimme tarpeettomaksi. Ohjelmalla pystyimme kuitenkin ristiintaulukoimaan tuloksia, joista kerromme lisää kyselyn tulokset-kappaleessa.

Asukaskysely koostui kuudesta eri osiosta: taustatiedot, toiveita Lähiötalon toimintaan, talous ja hyvinvointi, terveys ja hyvinvointi, sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi sekä hyvinvointia uhkaavat tekijät. Taustatiedoissa kysyttiin vastaajien sukupuoli, äidinkieli, syntymävuosi, perhetilanne, elämäntilanne sekä koulutus. Toiveita Lähiötalo toiminnalle-osiosta koostui monivalintakysymyksestä, jossa vastaajat saivat valita 16 vaihtoehdosta, millaisia toimintoja toivoisivat Lähiötalolle. Talous ja hyvinvointi- osiossa kartoitettiin vastaajien taloudellista tilannetta sekä heidän oletustaan tulevaisuuden taloustilanteesta. Terveys ja hyvinvointi- osiossa kysyttiin millaiseksi vastaajat kokevat terveydentilansa ja kuinka usein he harrastavat liikuntaa. Osiossa kartoitettiin myös sitä, millaiseksi he kokevat henkisen hyvinvointinsa. Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi- osiossa kartoitettiin vastaajien tukiverkkoa sekä kuinka usein nämä tapaavat esimerkiksi sukulaisiaan ja ystäviään. Osiossa kysyttiin parisuhteessa eläviltä, millaiseksi nämä kokevat parisuhteensa tilan. Myös henkilöille, joilla oli lapsia, kysyttiin millaisena he kokevat vanhempana

olon. Hyvinvointini uhkatekijöitä-osio koostui yhdestä monivalintakysymyksestä, jossa kartoitettiin vastaajien huolen sekä uhan aiheita.

Kyselyjen osioita voidaan kutsua avoimiksi tai suljetuiksi. Avoimeen osioon vastataan vapaamuotoisesti, kun taas suljetussa osiossa vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi. (Vehkalahti 2008, 24.) Suurin osa Lähiötalo-hankkeen teettämän kyselyn kysymyksistä oli suljettuja, kun taas avoimia kysymyksiä oli vain muutama, näitä oli esimerkiksi syntymävuosi. Useisiin suljettuihin kysymyksiin sisältyi kuitenkin tyypillinen avovastausmahdollisuus, jossa vastaajalle annettiin mahdollisuus vapaaseen sanaan.

#### 4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset seikat

On tärkeää, että tehty tutkimus on mahdollisimman luotettava. Tutkimuksen luotettavuudesta huolehtiminen vaikuttaa myös tutkimuksen laatuun. Luotettavuuteen ja laatuun vaikuttavat sisällölliset, tilastolliset, kulttuuriset, kielelliset ja tekniset seikat. Luottavuutta mitataan reliaabeliuden ja validiuden avulla. Reliaabelius tarkoittaa sitä, että tutkittaessa esimerkiksi samaa henkilöä saadaan kahdella tutkimuskerralla sama tulos. Tutkimus on reliaabeli myös silloin, jos kaksi tutkijaa pääsee samaan tulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184-186.) Validiudella tarkoitetaan kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.)

Opinnäytetyössämme olemme ottaneet tutkimuksen luotettavuuden huomioon niin analysoidessamme kyselyn tuloksia kuin tehdessämme ja analysoidessamme haastatteluja. Kyselyn suunnittelu- ja toteutusvaiheessa emme päässeet vaikuttamaan luotettavuus-seikkoihin, koska kysely oli laadittu ja lähetetty valmiiksi Lähiötalo-hankkeen toimesta. Kyselyn tuloksia analysoidessa otimme ne kuitenkin luonnollisesti huomioon. Kyselyn vastausprosentin jäädessä hyvin alhaiseksi, keräsimme kyselystä saadun aineiston tueksi myös haastatteluaineistoa, jotta opinnäytetyömme laadukkuus sekä luotettavuus paranisi.



Vastausprosenttia voidaan pitää yhtenä kyselytutkimuksen tärkeimpänä luotettavuuden mittarina. Siitä voidaan päätellä, kuinka moni otokseen vastasi, siis täytti ja palautti kyselylomakkeen. (Vehkalahti 2008, 44.) Lähiötalo-hankkeen teettämän kyselyn vastausprosentti oli 25,5 %, joten kyselyä ei näin ollen voida pitää kovin luotettavana.

Kyselyn luotettavuutta heikentävät myös vaillinaiset vastaukset. Vaillinaisia vastauksia oli yhteensä 13. Osaan kysymyksistä oli vastattu epäselvästi tai osaan ei oltu vastattu lainkaan. Epäselviä vastauksia oli eniten sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi-osiossa. Epäselvillä vastauksilla tarkoitamme esimerkiksi sitä, että vastauslomakkeessa oli ympyröity monta eri vaihtoehtoa yhdestä kysymyksestä, jolloin emme ole voineet ottaa vastausta huomioon. Joidenkin vastausten kohdalla oltiin myös esimerkiksi sotkettu vastaus ja vastattu uudelleen.

Uskomme, että kyselyyn vastausprosentti jäi varsin pieneksi, koska kyselyssä oli paljon hyvin henkilökohtaisia kysymyksiä. Erilaiset parisuhteeseen sekä perheen hyvinvointiin liittyvät kysymykset voivat saada ihmiset varuilleen kyselyyn vastaamisessa. Jos kysely oltaisiin lähetetty esimerkiksi vielä sähköisessä muodossa, olisi vastausprosentti saattanut kohota korkeammaksi. Joillekin on saattanut olla myös kynnys lähteä palauttamaan lomaketta Lähiötalon postilaatikkoon. Emme voi kuitenkaan sanoa varmuudella sitä, ovatko nämä asiat juuri niitä syitä miksi vastanneiden määrä jäi niin pieneksi.

Haastatteluiden laadukkuuteen sekä luotettavuuteen panostimme tekemällä mahdollisimman hyvän haastattelurungon sekä suunnittelemalla tarkasti haastatteluiden kulun. Haastatteluiden laatua pyrimme parantamaan myös nauhoittamalla sekä litteroimalla ne.

Hirsjärven & Hurmeen (2000, 185) mukaan haastatteluaineiston luotettavuus riippuukin sen laadusta, johon vaikuttavat seuraavat seikat. Esimerkiksi jos vain osaa haastateltavista on haastateltu tai jos tallenteiden kuuluvuus on huonoa, tai litterointi noudattaa eri sääntöjä alussa ja lopussa tai jos luokittelu on sattumanvaraista, haastatteluaineistoa ei voida sanoa luotettavaksi. Opinnäytetyömme laatua ja luotettavuutta heikentää kuitenkin esimerkiksi se, että lastenneuvolan työntekijää

haastateltaessa huomattiin nauhurin paristojen loppuneen. Haastattelusta tehtiin kuitenkin kirjallinen muistio.

Haastattelun luotettavuutta heikentää myös, se että haastattelutilanteeseen pääsi vain toinen opinnäytetyön tekijöistä. Neuvolan työntekijöitä oli kuitenkin kaksi, joten muistiinpanojen tekeminen oli haasteellista. Emme voi siis sanoa varmaksi, saatiinko aineistoomme kaikki se tieto, mitä lastenneuvolan työntekijöillä olisi ollut.

Opinnäytetyössä ja siihen liittyvässä tutkimuksessa on otettava huomioon monia eettisiä kysymyksiä. Niin tiedon sekä aineistonkin hankintaan sekä julkistamiseen liittyvät tutkimuseettiset periaatteet ovat yleisesti hyväksytyjä. Tutkijan täytyy tuntea eettiset periaatteet sekä toimia niiden mukaan. Eettisten periaatteiden mukaan hyvä tutkimus on tehty noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23.)

Eettiset kysymykset tulevat esiin jokaisessa tutkimuksen vaiheessa. Hirsjärvi & Hurme (2000, 20) tarkastelevat eettisiä kysymyksiä haastatteluihin perustuvan tutkimuksen kannalta. Eettisyyttä voidaan pohtia tarkoituksen, haastattelutilanteen, purkamisen (litteroinnin), analyysin, todentamisen sekä raportoinnin näkökulmasta. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa on kuitenkin muistettava myös informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. (mt., 20.)

Opinnäytetyössämme eettisyys on otettu huomioon haastatteluissa, kyselylomakkeiden käsittelyssä sekä raportoinnissa. Haastatteluissa eettisyys on tullut esiin haastateltavien antamien tietojen luottamuksellisuudessa sekä litteroinnissa. Myös analyysivaiheessa olemme noudattaneet tutkimuseettisiä periaatteita.

Eettisiä periaatteita olemme pyrkineet myös noudattamaan tuomalla tutkimuksessa esiin tulleita puutteita rehellisesti näkyville raportissamme. Esimerkiksi mahdolliset puutteet haastatteluiden toteutuksissa tai kyselylomakkeiden vaillinaiset vastaukset on raportoitu niin, ettei tulokset ole vääristyneet.

## 5 TULOKSET

Seuraavissa kappaleissa käsittelemme kerätyn aineiston analysointia ja siitä saatuja tuloksia. Ensin tulemme avaamaan kyselystä ja haastatteluista kerätyt aineistot erillisinä kappaleina ja tämän jälkeen analysoimme niitä rinnakkain. Tuloksia tulemme kuitenkin pohtimaan ja tulkitsemaan vielä lisää Johtopäätöksiä-kappaleessa.

### 5.1 Kyselyn tulokset

Kysely lähetettiin yhteensä 110 talouteen Lähiötalon lähiympäristöön. Viimeiseen palautuspäivään mennessä vastauksia tuli 22. Vastausten vähäisen määrän vuoksi kyselylomakkeita lähetettiin laajemmalle alueelle ja vastausaikaa pidennettiin. Vastauksia saatiin tämän jälkeen yhteensä 28 kappaletta.

Kyselyyn vastanneista 24 oli naisia ja neljä miehiä. Kaikkien kyselyyn vastanneiden äidinkieli oli suomi. Vastaajista suurin osa oli 19- 29 vuotiaita, heitä oli 13 kappaletta. Muut vastaajat sijoittuivat tasaisesti 30-63 ikävuoden väliin. 30-39 vuotiaita oli viisi kappaletta, 40-49 vuotiaita oli viisi kappaletta ja myös 50-63 vuotiaita oli viisi kappaletta.

Suurin osa vastanneista (15 kpl) asuu avio- tai avopuolison kanssa. 14 vastaajan taloudessa asuu alle kouluikäisiä lapsia ja kahdeksan vastaajaa ilmoitti taloudessaan asuvan kouluikäisiä lapsia. Seitsemän vastaajaa ilmoitti asuvansa yksin.

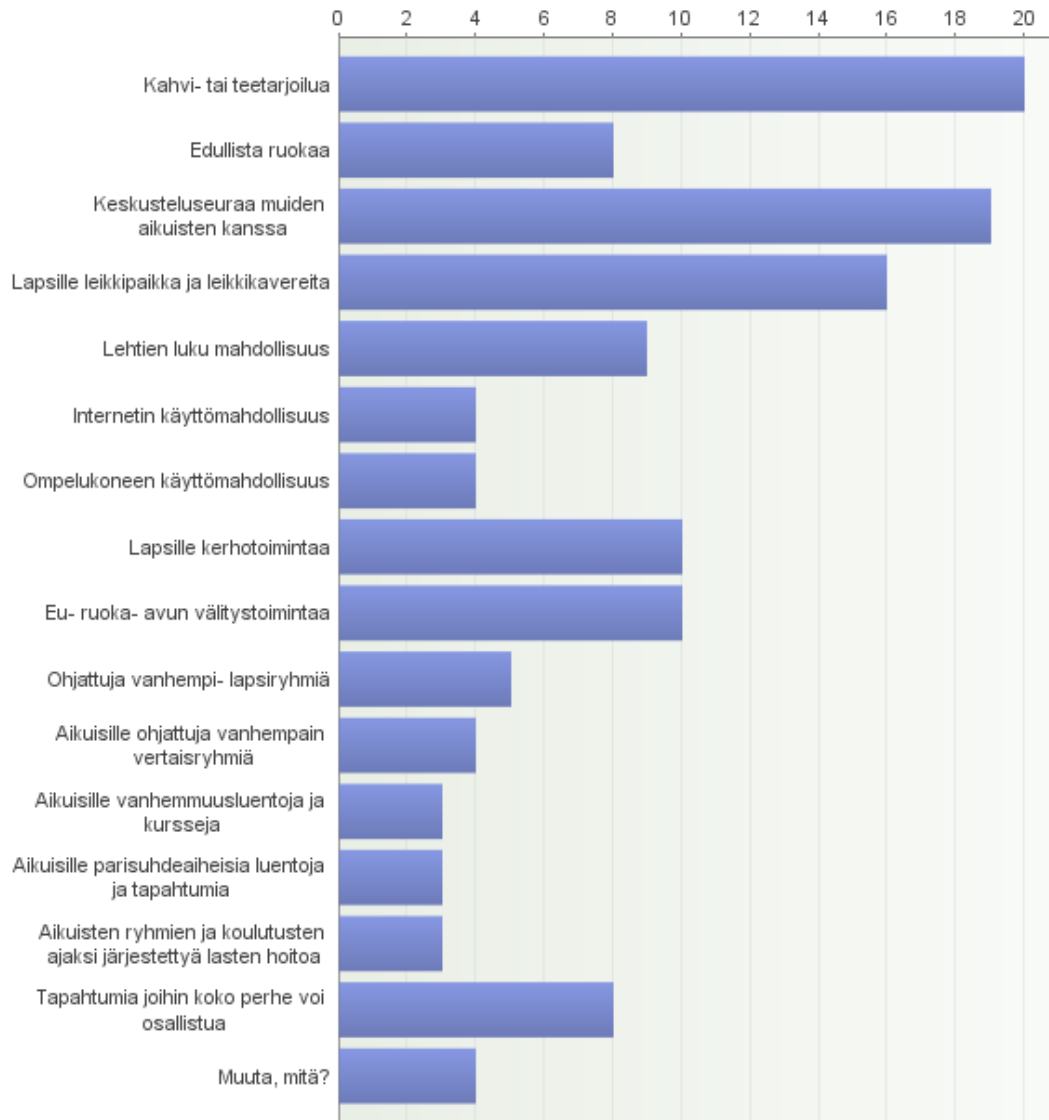
Vastanneista suurin osa elää kotona kodinhoidontuella tai on äitiyslomalla, heitä oli kymmenen. Toiseksi suurimmaksi ryhmäksi vastanneista nousi työttömänä tai lomautettuna elävät, joita oli viisi kappaletta. Vastaajista viisi oli koko- tai osa-aikaisessa palkkatyössä. Vastaajista yksi toimi yrittäjänä ja yksi oli pitkäaikaisella sairaslomalla. Opiskelijoita vastaajista oli kaksi kappaletta. Eläkkeellä tai osa-aika-eläkkeellä vastanneista oli neljä kappaletta.

Vastaajista suurin osa oli käynyt ammattikoulun tai muun ammatillisen perustutkinnon, heitä vastanneista oli 16 kappaletta. Korkeakoulu -opintoja oli suorittanut viisi kappaletta vastaajista. Peruskoulun tai kansakoulun käyneitä oli neljä. Yliopiston tai muun ylemmän akateemisen tutkinnon oli suorittanut vastanneista kaksi.

Opinnäytetyön kannalta yksi keskeisimpiä kysymyksiä oli toiveet Lähiötalo-toiminnalle (Kuvio 1). Kyselyyn vastanneet toivoivat Lähiötalon toiminnalta eniten kahvi- ja teetarjoilua, keskusteluseuraa muiden aikuisten kanssa sekä lapsille leikkipaikkaa ja leikkikavereita. Kahvi- ja teetarjoilua toivoi 20 vastaajaa, keskusteluseuraa muiden aikuisten kanssa toivoi 19 vastaajaa sekä lapsille leikkipaikkaa ja leikkikavereita toivoi 16 vastaajista.

Toiveet Lähiötalo-hankkeen toiminnalle- kysymyksen yhteydessä olevaan avokysymykseen ”muuta, mitä?” vastasi yhteensä neljä vastaajaa. Avokysymykseen vastanneet vastaajat toivoivat toiminnalta pääasiassa lapsille tarkoitettuja erilaisia aktiviteetteja, mutta myös aikuisille suunnattua toimintaa.

*”loru/laulutuokioita, jotain infotilaisuuksia koskien esim. lasten ravitsemusta tai kasvatusta tai terveyttä tai muuta hyödyllistä tai mielenkiintoista luentoa.” sekä ”erilaisia teemapäiviä mm.pääsiäinen, vappu jne. Asiantuntija iltoja/päiviä, parisuhde, lapset (esim uhman kohtaaminen)”.*



## KUVIO 1. VASTAAJIEN TOIVEITA LÄHIÖTALO-TOIMINNALLE

Vertailimme Webropol-ohjelman ristiintaulukoinnin avulla kyselyyn vastanneiden toiveita heidän elämäntilanteensa mukaan. Toimintoja, kuten kahvi- ja teetarjoilua, keskusteluseuraa sekä lasten leikkipaikkaa toivoivat eniten juuri työelämän ulkopuolella elävät vastaajat. Näitä vastaajaryhmiä olivat kotiäidit, työttömät sekä eläkkeellä ja lomautettuna olevat.

Kyselyssä kartoitettiin myös toiveita siitä, millaista kerhotoimintaa asukkaat toivoivat lapsille. Kysymys koostui neljästä valmiista vastausvaihtoehdosta, jonka jälkeen esitettiin vielä avoin kysymys (Muuta,mitä?). Valmiita vastausvaihtoehtoja olivat

kokki, askartelu, taide ja liikunta. Kysymykseen vastasi yhteensä kymmenen henkilöä. Vastausvaihtoehdoista suurimman kannatuksen sai askartelu, jota toivoi yhdeksän vastaajaa. Avoimessa kysymyksessä vastaajat olivat toivoneet musiikkia, tanssia ja satutunteja.

Huomion arvoista opinnäytetyömme kannalta oli myös se, että EU:n ruoka-avun välitystoimintaa hankkeelta toivoi 11 vastaajaa. Tämä kertoo mielestämme siitä, että alueella asuvilla on tarve myös aineelliselle ja taloudelliselle tuelle. Ruoka-avun välitystoimintaa toivoivat myös edellä mainitsemamme työelämän ulkopuolella elävät vastaajat.

Kysyttäessä vastaajilta, millaisena he kokevat oman taloudellisen tilanteensa, suurin osa koki sen melko hyväksi. Heitä oli 16 kappaletta. Hyväksi taloudellisen tilanteen koki kaksi vastaajista ja neljä vastanneista kokivat taloudellisen tilanteensa huonoksi tai melko huonoksi. Vastaajista suurin osa eli 13 uskoi taloudellisen tilanteensa pysyvän samana myös tulevaisuudessa. Yhdeksän vastaajaa uskoi taloudellisen tilanteensa parantuvan tulevaisuudessa ja neljä uskoi sen heikkenevän.

Vaikka kyselyyn vastanneiden kokemus omasta taloudellisesta tilanteesta oli sillä hetkellä yleisesti ottaen melko hyvä, kokivat he kuitenkin taloudellisten vaikeuksien uhkaavan omaa hyvinvointiaan. Mielenkiintoista mielestämme onkin, että vain pieni osa vastaajista koki taloudellisen tilanteensa huonoksi tai melko huonoksi. Tämän perusteella voitaisiin todeta, että vaikka nykyhetken oma taloudellinen tilanne koetaan hyväksi, voidaan taloudelliset vaikeudet tulevaisuudessa kokea silti uhkana.

Terveystilaansa piti melko hyvänä suurin osa vastaajista eli 14 kappaletta. Hyvänä terveydentilaansa piti yhdeksän vastanneista, melko huonona yksi ja huonona terveydentilaansa piti kaksi. Kuitenkin 11 vastanneista kertoi harrastavansa liikuntaa 3-5 kertaa viikossa. Kaikki vastaajista harrastavat liikuntaa vähintään muutaman kerran kuukaudessa.

Kyselyssä kartoitettiin myös asukkaiden henkistä hyvinvointia sekä sosiaalisia suhteita erilaisten asteikkoihin eli skaaloihin perustuvilla kysymyksillä. Tällä kysymystyyppillä esitetään väittämiä ja vastaaja valitsee niistä sen, miten voimakkaasti

hän on samaa mieltä tai eri mieltä kuin esitetty väittämä. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2009, 200.)

Kyselyssä kartoitettiin asukkaiden tuntemuksia omasta henkisestä hyvinvoinnista (Taulukko 1). Vastausten perusteella voitaisiin päätellä, että asukkaat kokevat henkisen hyvinvointinsa pääosin hyväksi. Taulukosta huomaa mielestämme, että vastaajien tuntemukset ovat enemmän positiivisia kuin negatiivisia. Vastaajat ovat tunteneet esimerkiksi onnistumisen tunteita ja elämän iloa usein, mutta esimerkiksi väsymystä tai yllirasittuneisuutta ollaan koettu harvemmin.

Mielestämme on kuitenkin otettava huomioon se, kuinka totuuden mukaisesti asukkaat ovat kysymyksiin vastanneet. Henkiseen hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä voidaan pitää melko henkilökohtaisina ja tämän vuoksi vastaajat saattavat myös kaunistella omia vastauksiaan.

## TAULUKKO 1. VASTAAJIEN HENKINEN HYVINVOINTI

Kuinka usein viime aikoina olet...	Jatkuva sti	Usein	Silloin tällöin	Harvoin	Ei lainkaan	Yhteensä
Tuntenut olosi elinvoimaiseksi?	2	14	10	2	0	28
Kokenut onnistumisen tunteita?	3	13	10	2	0	28
Tuntenut olosi tarmokkaaksi?	3	8	15	2	0	28
Tuntenut elämäniloa?	7	13	6	2	0	28
Nauttinut elämästä?	7	15	4	2	0	28
Kokenut epäonnistumisen tunteita?	0	5	16	7	0	28
Ollut hermostunut ja jännittynyt?	1	4	15	7	1	28
Tuntenut itsesi masentuneeksi?	0	3	8	9	8	28
Tuntenut itsesi väsyneeksi?	1	6	17	3	1	28
Kärsinyt unettomuudesta?	0	2	5	12	9	28
Tuntenut itsesi yllirasittuneeksi?	0	4	12	8	4	28

Sosiaalisia suhteita kartoittavassa kysymyksessä nousi esiin se, että asukkaat pitävät yhteyttä ystäviin ja sukulaisiin eniten puhelimen ja tietokoneen välityksellä (Taulukko 2). Sähköpostia ja sosiaalista mediaa eli facebookia yhteyden ylläpitämiseen käyttää joka päivä 12 vastaajaa. Naapureiden kanssa jutellaan myös

melko paljon, vastaajista seitsemän tekee sitä päivittäin ja seitsemän vähintään viikottain. Huomionarvoista on kuitenkin se, että vaikka naapureiden kanssa jutellaan melko usein, ei naapuriapua kuitenkaan saada tai anneta juuri koskaan. Vain kolme vastaajista saa tai antaa naapuriapua vähintään viikottain. Yksinäisyyttä vastaajat kokevat harvemmin tai satunnaisesti.

## TAULUKKO 2. VASTAAJIEN SOSIAALISET SUHTEET JA HYVINVOINTI

Kuinka usein...	Joka päivä/lähdes joka päivä	Vähintään viikottain	Kuukausittain	Harvemmin/Satunnaisesti	En koskaan	Yhteensä
Tapaat sukulaisasiäsi?	3	10	6	8	0	27
Tapaat ystäviäsi ja tuttujaasi?	10	12	5	1	0	28
Olet puhelimitse yhteydessä ystäviisi ja tuttavisi?	12	8	5	1	0	26
Olet sähköpostin, facebookin tai muun kautta yhteydessä?	12	6	3	0	5	26
Keskustelet Internetin keskustelupalstoilla?	0	1	2	10	13	26
Kyläilet asuinalueellasi?	0	8	7	8	4	27
Juttelet naapureiden kanssa?	7	7	4	6	3	27
Annat ja/tai saat naapuriapua?	1	3	3	10	9	26
Koet itsesi yksinäiseksi?	0	1	5	10	11	27

Kyselyssä haluttiin myös selvittää millainen tukiverkko lähiössä asuvilla henkilöillä on. Suurin osa vastaajista oli kertonut saavansa viimeisen vuoden aikana tukea ystäviltä, tuttavilta tai naapureilta. Näitä vastauksia oli 25 kappaletta. Sen lisäksi vastaajista 21 koki saavansa tukea omilta perheenjäseniltä, jotka eivät asu heidän kanssaan.

Vaikka asukkaat ovat vastanneet, että he eivät saa tai anna naapuriapua usein, niin kuitenkin tukiverkkoon liittyvässä kysymyksessä suurin osa asukkaista kertoo saavansa tukea ystäviltä, tuttavilta tai naapureilta. Uskoisimme tämän seikan kuitenkin johtuvan yksinkertaisesti siitä, että naapurit on mainittu samassa vastausvaihtoehdossa ystävien ja tuttavien kanssa.



Kyselyssä haluttiin saada myös tietoa asukkaiden parisuhteen tilasta (Taulukko 3). Kyselyn perusteella parisuhteessa elävät ovat enimmäkseen tyytyväisiä parisuhteensa tilaan. Suurin osa vastaajista kokee voivansa luottaa omaan puolisoonsa ja voivansa ilmaista eriävän mielipiteensä asioista. Vastaajat kokevat myös, että heitä kunnioitetaan parisuhteessa. Vain yksi vastaajista kokee parisuhteessa turvattomuutta. Kukaan vastaajista ei koe tarvitsevänsä parisuhteeseensa ulkopuolisen apua. Tämän kysymyksen kohdalla on otettava taas luonnollisesti huomioon se seikka, onko vastaajat täysin rehellisiä. Vastausten luotettavuuteen ei mielestämme näin henkilökohtaisessa kysymyksessä voida täysin luottaa. On mahdollista, että vastaajat pelkäävät kertoa parisuhteensa todellisen tilan.

### TAULUKKO 3. VASTAAJIEN PARISUHDE JA HYVINVOINTI

Parisuhteessani koen, että...	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Yhteensä
Puolisoni kunnioittaa minua	10	6	0	1	0	17
Keskustelemme asioista riittävästi	3	11	2	1	0	17
Osaamme riidellä rakentavasti	5	6	4	1	1	17
Voin ilmaista myös eriävän mielipiteeni	11	6	0	0	0	17
Voin luottaa puolisooni	13	3	0	1	0	17
Koen suhteessani turvattomuutta	1	0	1	13	1	16
Olen tyytyväinen suhteeseemme	8	7	0	1	1	17
Harkitsen usein eroamista	0	0	1	12	2	15
Tarvitsisimme ulkopuolisen apua	0	1	1	12	2	16

Vastaajat kokevat lapsiensa tuottavan heille paljon iloa ja suurin osa on myös tyytyväinen itseensä vanhempana (Taulukko 4). Suurin osa vanhemmista on myös sitä mieltä, että he jaksavat huolehtia lapsistaan ja asettaa heille rajoja. Kukaan vanhempi ei ole sitä mieltä, että he tarvitsisivat ulkopuolisen apua. Eikä kenelläkään ole myöskään pelkoa siitä, että heillä ei olisi aikaa lapsilleen tai riittävästi kasvatustaitoja. Myös tämän kysymyksen kohdalla täytyy ottaa huomioon vastausten

luotettavuus. Joillekin vanhemmille voi olla vaikeaa kertoa omasta vanhemmuudesta, koska he voivat pelätä leimautuvansa huonoksi vanhemmaksi.

#### TAULUKKO 4. VASTAAJIEN VANHEMMUUS JA HYVINVOINTI

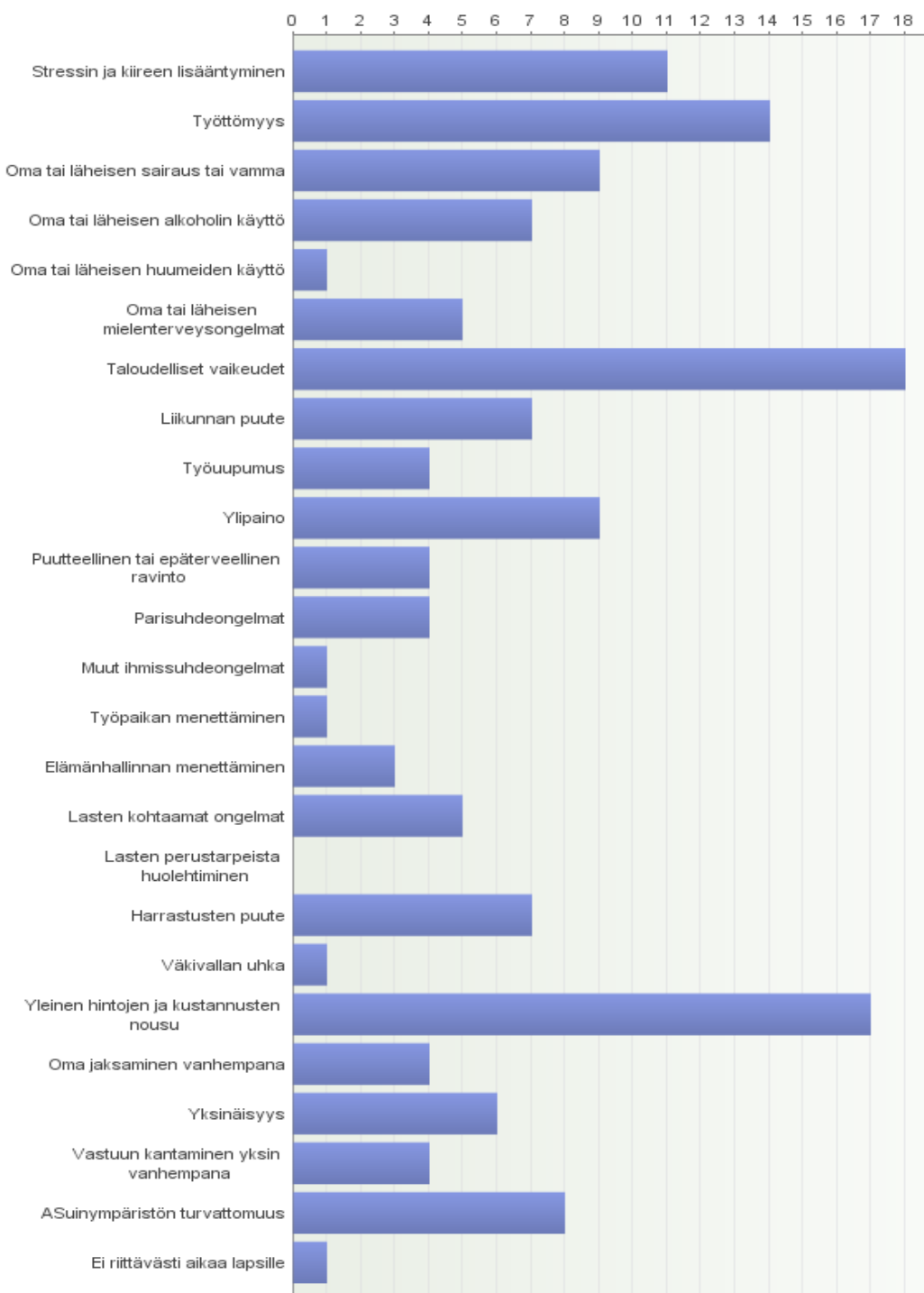
Vanhempana koen, että...	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa	Yhteensä
Lapset tuottavat minulle paljon iloa	17	1	1	0	0	19
Olen tyytyväinen itseeni vanhempana	3	12	2	1	1	19
Jaksan asettaa rajoja lapsilleni	10	7	1	1	0	19
Jaksan huolehtia lapsistani	17	2	0	0	0	19
Tarvisisin tukea vanhemmuuteeni	4	3	6	4	2	19
Koen olevani riittävän hyvä vanhempi	9	8	1	0	1	19
Minulla ei ole riittävästi kasvatustaitoja	0	1	5	13	0	19
Minulla on liian vähän aikaa lapsilleni	0	1	5	13	0	19
Tarvisisimme ulkopuolisen apua	0	1	3	15	0	19

Tutkimusongelmamme kannalta keskeisempiä kysymyksiä oli kysymys siitä, millaisia asioita lähiön asukkaat kokevat oman hyvinvointinsa uhkatekijöiksi. Koska yhteisön hyvinvoinnin uhkatekijät sekä asukkaiden toiveet Lähiötalon toiminnalle ovat tutkimusongelmamme ydin, on niiden tarkasteleminen tästä syystä erityisen tärkeää.

Vastaajista 18 kokee taloudellisten vaikeuksien aiheuttavan huolta ja uhkaavan omaa hyvinvointia (Kuvio 2). Toiseksi suurimpana huolen aiheena koetaan yleinen hintojen ja kustannusten nousu. Tämä aiheuttaa huolta seitsemälletoista vastaajista. Työttömyys aiheutti huolta 14 vastaajista. Lasten perustarpeista huolehtimisen ei koeta aiheuttavan huolta kyselyyn vastaajien keskuudessa lainkaan.

Webropol-ohjelman avulla tehdyn ristiintaulukoinnin mukaan kotiäidit, työttömät sekä yllättäen myös kokoaikaisessa palkkatyössä olevat henkilöt kokevat suurimpana uhkana hyvinvoinnilleen taloudelliset vaikeudet. Kotiäidit ja työttömät pitivät suurimpana uhkana myös työttömyyttä. Yleistä hintojen ja kustannusten nousua uhkana pitivät eniten kotiäidit, työttömät sekä eläkkeellä tai osa- aikaläkkeellä olevat

henkilöt. Myös muissa elämäntilanteissa elävät vastaajat, kuten opiskelijat, kokivat samanlaisia uhkatekijöitä kuin nämä kolme suurinta vastaajaryhmää.



**KUVIO 2. VASTAAJIEN HYVINVOINNIN UHKATEKIJÄT**

Kyselyn tulokset kuvastavat mielestämme hyvin sitä suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa missä tänä päivänä elämme. Vaikka kyselyyn vastasi vain

pienen pieni joukko suomalaisia, huokuu vastauksista epävarmuus tulevaisuudesta sekä huoli yleisestä talouden suunnasta. Vaikka kyselyyn vastanneet kokivat taloudellisen tilanteensa hyväksi, oli huoli tulevaisuuden taloudellisesta tilanteesta suurin. Tuoreessa, vuonna 2012 julkaistussa sosiaalibarometrissa on pohdittu suomalaisten omia arvioita omasta hyvinvoinnistaan. Tuoreimman sosiaalibarometrin mukaan ”merkille pantavaa on, että hyvätuloiset, koulutetut ja työlliset arvioivat hyvinvointinsa muita paremmaksi. Väestötasolla noin 70 000 suomalaista kokee itsensä usein tai jatkuvasti huono- osaisiksi, syrjityiksi tai ulkopuolisiksi. Muita väestöryhmiä voimakkaammin nämä kokemukset kasautuivat työttömille, pienituloisille ja niille, joiden sosiaaliset suhteet ovat heikkoja. (Hakkarainen ym. 2012, 9-10.) Kyselyyn vastanneista suurin osa oli lapsiperheiden äitejä, jotka asuivat kotona kodinhoidontuella tai olivat äitiyslomalla. Osa oli myös opiskelijoita, työttömiä tai lomautettuja. Nämä seikat voivat siis osaltaan selittää sen, että tulevaisuuden taloudellinen tilanne, työttömyys sekä kustannusten nousu aiheutti vastaajille huolta.

Kyselyn tuloksia tarkasteltaessa on merkille pantavaa, että taloudelliset vaikeudet sekä yleinen kustannusten nousu aiheuttivat eniten huolta juuri kotona kodinhoidontuella eläville perheellisille henkilöille. Vaikka lapsiperheiden vanhemmat tekevät töitä keskivertoväestöä yleisemmin, tulonsiirrot muodostavat merkittävän osan perheen toimeentulosta erityisesti pikkulapsiperheissä, joissa äidit yleisesti ovat perhevapailta. Pienituloiset lapsiperheet elävät usein ”kädestä suuhun”, eivätkä näin ollen yllä samaan kulutustasoon kuin muut. Usein myös yllättävät menoerät tai tulonmenetykset voivat vaikeuttaa elämää suuresti. (Salmi, Sauli & Lammi-Taskula 2009, 78.)

Lapsiköyhyys onkin noussut tasaisesti 1990-puolivälin jälkeen ja yhä suurempi osa lapsista kuuluu pienituloisiin perheisiin. Vuonna 2007 lapsiköyhyys oli lähes kolminkertainen verrattuna vuoteen 1995. Lapsiperheiden toimeentuloon vaikuttavat tulokehityksen ohella esimerkiksi asumiskustannukset sekä velkaisuus. Vuokratilustannusten reaalinous on ollut vuokralla asuvien lapsiperheiden kohdalla tulokehitystä nopeampaa. (mt., 80- 83.)

Lapsiperheväestön köyhyysriskin nopea nousu 1990- luvun puolivälissä alkaneella taloudellisella nousukaudella kaipaa kuitenkin muitakin selityksiä. Lapsiperheiden

vanhempien työssäkäynti on kaikissa tuloryhmissä huomattavasti yleisempää kuin väestössä keskimäärin. On huomattavaa, että pienituloistenkin lapsiperheiden huoltajat ovat enimmäkseen työssäkäyviä verrattuna lapsettomiin, työikäisten talouksiin. Selitys lapsiköyhyydelle löytyy osaltaan perhepoliittisten tulonsiirtojen jälkeen jäännistä hinta- ja varsinkin ansiotulokehityksestä. Lapsiperheet ovat varsinkin pikkulapsivaiheessa pitkälle riippuvaisia sosiaaliturvasta. Voitaisiin siis sanoa, että lapsilisät, vanhempainpäivärahat sekä kotihoidon tuet ovat reaaliarvoltaan alentuneet huomattavasti. (mt., 83.)

Myös työttömyys nousi kyselyssä yhdeksi huolta aiheuttavaksi teemaksi. Vuoden 2012 sosiaalibarometrin (mt., 10) mukaan työttömyys muodostaakin suuren haasteen eri viranomaisille, sillä työnvälitystilaston mukaan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli tammikuun 2012 lopussa 258 000 työtöntä työnhakijaa. Luku on kuitenkin vähentynyt vuoden 2011 vuoden alusta 8000 henkilöllä. On kuitenkin pantava merkille, että työttömyys on vähentynyt muualla Suomessa, lukuun ottamatta Pohjois- Karjalaa, Keski- Suomea ja Ahvenanmaata. Joensuun työttömyystilanne ei näin ollen ole parantunut, päinvastoin. Tarkastelemalla työnvälitystilastoja, voidaan todeta myös, että sekä nuorimmissa että vanhimmissa ikäryhmissä työttömien määrä on korkea. (mt., 10.) Työttömyyden lukujen valossa vastaajien huoli omasta työllistymisestä on siis ymmärrettävää, sillä kyselyyn vastanneista suurin osa oli nuoria aikuisia.

## 5.2 Haastatteluiden tulokset

Lähdimme purkamaan kerättyä haastatteluainestoa litteroimalla sen, sillä analyysia varten nauhoitetut haastattelut on muutettava kirjoitettavaan muotoon. Litterointi on hyvä muistiapu sekä helpottaa tärkeiden yksityiskohtien havaitsemista aineistosta. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimuskysymyksistä ja käytetystä tutkimusotteesta. Jos aineistoa analysoidaan vuorovaikutuksen kannalta, tarkka litterointi on tärkeää. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 16.) Emme litteroineet aineistoa kuitenkaan pikkutarkasti, kuten esimerkiksi keskusteluanalyysia käyttävät tutkijat tekevät. Esimerkiksi taukojen pituuksia ja huokauksia ei ole merkitty näkyviin, eikä myöskään rivejä olla numeroitu, sillä analyysissa keskityimme enemmän haastattelun sisältöön kuin itse keskustelun kulkuun. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 141.)

Olemme laatineet yksikertaiset taulukot niistä ilmiöistä, jotka koodauksen ja kvantifioinnin avulla nousivat haastatteluaineistosta esiin. Koodauksen avulla etsimme aineistosta toiveita Lähiötalo-hankkeen toiminnalle sekä asiantuntijoiden kokemuksia yhteisöä uhkaavista tekijöistä. Kvantifioinnin perusteella asiantuntijat toivoivat eniten Lähiötalo-hankkeelta vaateapua, tiedotusta, vertaistukea, maahanmuuttajien aktivointia sekä kohtaamispaikkaa lapsiperheille. Yhteisön kohtaamiseksi ongelmiksi asiantuntijat nostivat haastatteluissa esiin yksinäisyyden, työttömyyden, päihteiden käytön ja taloudelliset vaikeudet.

#### TAULUKKO 5. TOIVEET

Asiantuntijoiden toiveet	
Vaateapu	2
Mahdollisuus liikuntaan	1
Hauskaa tekemistä	1
Maahanmuuttajien aktivointi	2
Venäjänkielistä palvelua	1
Yhteistyö eri toimijoiden välillä	1
Arjen- ja jaksamisen tuki	2
Kohtaamispaikka	3
Taloudellinen tuki	2
Tiedottaminen	2
Vertaistuki	2
Lapsiparkki	1

#### TAULUKKO 6. ONGELMAT

Yhteisön ongelmat asiantuntijoiden näkökulmasta	
Ihmissuhdeongelmat	1
Työttömyys	2
Mielenterveysongelmat	1
Päihteet	2
Taloudelliset ongelmat	2
Masennus	1
Yksinäisyys	2
Verkostojen puute	2
Vanhempien päihteidenkäyttö	1
Hengelliset ongelmat	1

Haastattelumuotona käytimme teemahaastattelua, joten haastattelurungossa olevat teemat esiintyivät myös aineistossa. Näin ollen aineiston tarkempi teemoittelu ei ollut tarpeen. Haastattelurungon teemat ja näin ollen myös aineistosta esiin nousseet aihekokonaisuudet olivat asiantuntijoiden toiveet Lähiötalo-hankkeelle sekä yhteisön ongelmat asiantuntijoiden näkökulmasta. Käsitteet teema ja teemoittelu eivät kuitenkaan ole yksiselitteiset. Teemoittelulla voidaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että analyysivaiheessa tarkastellaan sellaisia esiin nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. (mt., 173.) Hirsjärvi ym. (mt.) toteaaakin, että ne saattavat pohjautua myös teemahaastattelun teemoihin, kuten meidän aineistossamme. ”*Sen lisäksi tulee tavallisesti esille lukuisia muita teemoja, jotka ovatkin lähtöteemoja mielenkiintoisempia. Näin syntyviin teemoihin voivat kuulua myös alkuperäisten*

*teemojen väliset yhteydet.*” (mt., 173.) Koska haastatteluaineistomme oli melko suppea ja haastattelut keskittyivät ainoastaan kahteen edellä mainittuun teemaan, ei uusia teemoja näin ollen päässyt syntymään.

Asiantuntijat nostivat haastatteluissa esiin yhteistyön merkityksen alueen toimijoiden kesken. Lähiötalo-hankkeen koettiin täydentävän jo olemassaolevia palveluita. Alueen lapsi- ja perhetyön pappi koki Lähiötalo-hankkeen positiivisena lisänä alueen lapsi- ja perhetyölle. Eri sektoreiden panos tuen tarpeessa olevien perheiden tavoittamiseen koettiin tärkeäksi.

*”...Musta yhteistyö on aina tärkeä, että ollaan olemassa ja tiedostetaan niinku toistemme olemassaolo ja tänäpäivänä toivosin perheille ihan semmosta niinkun arjen tukemista mitä varmasti heillä onkin.” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

*”Mä oon iloinnu siitä että tällä alueella kun asuu paljon lapsiperheitä niin täällä on paljon toimijoita. Et lähiötalo on tosi hyvä ja sillä on tarvetta. sitten myös mannerheimin lastensuojeluliitto toimii tällä alueella että se että toimitaan niinku kaikki yhdessä et me ei olla toistemme kilpailijoita vaan ollaan ilosia siitä että tän alueen perheet niinku hyötyy. Niin täällä on ollu myös tää terttu- hanke ja mie ite. Se projekti et paljon semmosta niinku hyvää ja mitä useampi niinku sektori yrittää tavoittaa niitä ihmisiä jotka elävät vaikka yksin tai joilla ei oo sukua ja perhettä niin tuota.. niin kaikki nää kaikki mejän toiminnat täydentää toisiaan..” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

Lähiötalo-hankkeen toiminta koettiin tarpeellisena osana alueen lapsiperheiden palveluita. Haastatteluista nousi esiin vertaistuen sekä perheiden kohtaamisen merkitys lapsiperheille suunnatuissa toiminnoissa. Myös arjessa ja jaksamisessa tukeminen nousi tärkeänä teemana haastatteluista esiin.

*”...arjen ja jaksamisen tukemista ja sit se et he järjestäs vaikka sellasia tilanteita jossa niinku perheet kohtaa tai vaikka tämmöstä niinku kyläjuhlan tyyppistä jos heillä ois voimavaroja ja muuta että. et niinku et lapsi kokee vaikka et voi tulla. tulla niinku suurempaankin yhteisöön vähän samankaltasia juttuja pyritään myös täällä meilläkin mutta et vielä vielä ois sitte yksi yksi paikka.” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

Vertaistuen merkitys koetaan erityisen tärkeänä varsinkin perheille ja äideille, joilla ei ole riittävästä tukiverkosta ympärillään. Omien ajatusten ja arjen onnistumisten sekä

ongelmien jakaminen samassa tilanteessa olevien kesken voi helpottaa arjessa jaksamista. Tänä päivänä samassa pihapiirissä asuvat perheet tuntevat harvoin toisiaan ja esimerkiksi naapuriapua on usein vaikea saada tai sitä ei uskalleta edes pyytää. Lähiötalo-hankkeen kaltaisen toiminnan avulla voidaankin auttaa perheitä tutustumaan omassa naapurustossa asuviin ihmisiin ja näin ollen myös kasvattaa alueen yhteisöllisyyttä.

*”...tajutaankin se että me asutaan aika lähekkäin mut ei olla koskaan törmätty toisiimme ja sitte sekin et voi vaikka jollekin sanoo aamulla et on ollu ihan kauhee aamu et se ei tarkoita sen niinku pahempaa.. kun sen saa sanottua niin oma olo helpottuu. et tämmönen tuki on ihan valtavan tärkeätä sen arvoa on vaikee niinku mitata.” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

Alueen kouluterveydenhoitaja koki aineellisen tuen merkityksellisenä lapsiperheiden tukemisessa. Lapsiperheille toivottiin vaatekeräystä, josta esimerkiksi vähävaraiset perheet saisivat hakea itselleen vaatteita. Haastateltava koki heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien lapsiperheiden tarvitsevan juuri tämän kaltaista aineellista tukemista.

*”Joskus mietin niitä perheitä, että se on sen raha tosi tiukassa, että sitten minkälaisissa vaatteissa ne lapset kulkee, että oisko voinut kerätä vaatteita?” (Kouluterveydenhoitaja)*

Lisäksi asiantuntijat toivoivat Lähiötalo-hankkeelta jatkuvaa tiedottamista, jotta myös he saisivat ajankohtaista tietoa siitä, mitä Lähiötalolla on meneillään. Toimivan tiedottamisen kautta sinne löytäisi paremmin myös alueen asukkaat sekä etenkin lapsiperheet.

*”Joo ite ajattelen että se lähiötalo, että et tuota ihmiset löytäs sinne. Et sitä tiedotettas niin hyvin että kun se paikka on siellä et se on vielä toisessa kerroksessa.” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

Maahanmuuttajille suunnattu tuki koettiin myös yhdeksi ajankohtaiseksi tarpeeksi alueella. Niin lastenneuvolan työntekijät kuin alueen kouluterveydenhoitakin nostivat tämän teeman esiin haastatteluissa. Maahanmuuttajien aktivointi sekä heille suunnattu toiminta koettiin tarpeelliseksi. Aktivointia toivottiin esimerkiksi



maahanmuuttajille suunnatun harrastustoiminnan muodossa. Maahanmuuttajien tukemista toivottiin myös esimerkiksi venäjän kielisten palvelujen kautta.

Asiantuntijoiden mukaan perheiden suurimpia hyvinvointiin liittyviä haasteita oli työttömyys, taloudelliset vaikeudet sekä päihteiden käyttö. Lapsi- ja perhetyön pappi nosti haastattelussa esiin arjessa uupumisen ja siitä johtuvat erilaiset arjen haasteet. Myös ihmissuhdeongelmat koettiin eräänä lapsiperheissä esiintyvänä hyvinvoinnin uhkana. Nämä samat teemat nousivat kyselystä esiin alueen asukkailta itseltään.

*”No työttömyys tai taloudelliset vaikeudet, vanhempien päihteiden käyttöä on tänä vuonna, huomaan että erityisesti äideillä, että isällä on huoltajuus ja äidin päihteiden käytön takia on ongelmia; masennusta tai muuta sitten.” (Kouluterveydenhoitaja)*

*”No ite ajattelen pienten lasten äitinä että.. et kuka tahansa voi joutua tilanteeseen että tarviis niinku tukea .. eli jos tulee vaikka semmonen tilanne että toivut keisarinleikkauksesta ja sulla on kolme pientä lasta kotona eikä mies käy töissä, et pysty kantamaan mitään ja muuta.. Tämmönen tilanne.. tai jos vaikka äiti uupuu... tämmönen tilanne, tai sitten se kaikki ne tilanteet mitkä tulee työttömyydestä tai päihteistä tai oikeestaan ihmissuhdeongelmat. Että ne on... on kyllä hyvin laajalti ja oon myös työssäni törmänny tällä alueella ihmisiin että.. et jotka on perustanu perheen tai saaneet sitten lapsia siinä vaiheessa ku ei oo vielä koulutusta.. parisuhdekaan ei oo kauheen vakaalla pohjalla ja muuta että ..” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

Jokaisessa haastattelussa todettiin, että alueella on paljon lapsiperheitä, joissa voidaan todella hyvin, mutta myös niitä perheitä, joissa voidaan huonommin. Mielestämme tämä seikka on hyvin merkityksellinen, koska jokainen haastateltava nosti kyseisen asian lähes samoin sanoin esiin. On kuitenkin myös muistettava, että alueella asuu perheitä, jotka sijoittuvat näiden kahden ääripään väliin.

*”..ja lapsiperheiden niinku elämäntilanteesta voisi sen verran sanoa, että osa voi todella hyvin osa voi hyvin ja sitten on perheitä, joissa voidaan huonommin...” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

*”...suurin osa lapsista voi hyvin, mutta sitten se jako hyvin voivien ja tosi huonosti voivien välillä on aika iso, mutta suurin menee sinne väliin ja voi hyvin...” (Kouluterveydenhoitaja)*

Lapsi- ja perhetyön pappi nosti myös esiin huolen siitä, kuinka saataisiin aktivoitumaan ne perheet joilla ei ole voimavaroja etsiä tietoja alueen palveluista, mutta jotka kuitenkin sitä tarvitsisivat. Alueella todettiin olevan paljon aktiivisia lapsiperheitä, jotka hakevat oma- aloitteisesti tietoa lapsiperheiden palveluista sekä hakeutuvat mukaan erilaisiin toimintoihin. Huolta aiheuttavatkin ne perheet, jotka eivät jaksaa tai kykene etsimään tietoa heille suunnatuista toiminnoista ja tuesta. Näillä lapsiperheillä tuen tarpeen voidaan katsoa olevan suurin.

*”Eniten kuitenkin huolissani kuitenkin heistä joilla ei oo voimavaroja etsiä sitä tietoa jotka ei välttämättä jaksaa tulla.. niin se on varmasti suuri kysymys Lähiötalolle ja meille kaikille, mut heidät pitäis saada tämmösiin niinku yhteisöihin mitä Lähiötalokin edustaa...” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

Asiantuntijoiden haastatteluista niin lapsi- ja perhetyön pappi kuin lastenneuvolan työntekijät nostivat yksinäisyyden esiin huolenaiheena perheiden hyvinvoinnille. Uudelle paikkakunnalle muutto ja tukiverkostojen puuttuminen koettiin yhtenä lapsiperheiden yksinäisyyden syynä.

*”...yksi vielä semmonen sosiaalinen ongelma minkä tavallaan vois mainita on se että tähän kaupunkiin ollaan tultu vaikka opiskelemaan ja onki löytynyt elämäkumppani ja kaikki sukulaiset asuu kaukana. et ne vielä jos tiivistän niitä mitä mihin ongelmia törmään ni just niinku tämmönen niinku yksinäisyys, verkostojen puute, ystävien puute.. sitten taloudelliset, sitten sitten päihteet, joskus on hengellisiäkin ongelmia, mielenterveysongelmia...” (Lapsi- ja perhetyön pappi)*

## 6 TULOSTEN YHTEENVETO

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää alueen asukkaiden sekä asiantuntijoiden toiveita ja tarpeita Lähiötalo-hankkeen toiminnalle. Lähdimme toteuttamaan opinnäytetyötämme Lähiötalo-hankkeen toteuttaman asukaskyselyn analysoinnilla sekä asiantuntijoiden haastatteluilla. Opinnäytetyön edetessä päädyimme muokkaamaan tutkimuskysymystämme, koska mielestämme se ei sopinut kerätystä aineistosta löydettyihin tuloksiin. Seuraavaksi palaamme vielä tutkimuskysymyksiin sekä tulkitsemme tuloksia rinnakkain sekä pohdimme niistä saatuja johtopäätöksiä.

Opinnäytetyösuunnitelmassamme tutkimuskysymyksenä oli: millaisia tarpeita yhteisön asukkailla on ja mitä Lähiötalo-hankkeelta toivotaan? Opinnäytetyössä tutkimuskysymykseksi muotoutui kuitenkin: millaisia hyvinvoinnin haasteita yhteisön asukkailla on ja mitä Lähiötalo-hankkeen toiminnalta toivotaan? Alakysymykset pysyivät samana kuin suunnitelmassakin. Alakysymyksenä oli: millaisia tarpeita yhteisöstä nousee asukkaiden ja toisaalta asiantuntijoiden näkökulmasta, mitkä tekijät uhkaavat yhteisön hyvinvointia, millaisia toiveita asukkailla ja asiantuntijoilla on Lähiötalo-hankkeen suhteen, kuinka Lähiötalo-hanke pystyy tukemaan yhteisöllisyyttä sekä kuinka Lähiötalo-hanke pystyy tukemaan lapsiperheiden hyvinvointia?

Näiden kysymysten pohjalta lähdimme siis tulkitsemaan ja raportoimaan kyselystä sekä asiantuntijahaastatteluista saatua aineistoa. Saatujen tulosten perusteella voitaisiin yhteenvetona todeta, että Lähiötalo-hankkeen toiminnalta toivotaan eniten kohtaamispaikkaa ja vertaistukea lapsiperheille.

Asiantuntijahaastatteluista sekä Lähiötalo-hankkeen teettämämästä kyselystä nousi esiin useita yhtäläisyyksiä. Tulosten yhtäläisyyksiä esiintyi niin toiveissa Lähiötalo-hankkeen suhteen kuin yhteisön kohtaamisongelmissa.

Sekä haastatteluissa että kyselyssä toivottiin Lähiötalo-hankkeen toimintaan kohtaamispaikkaa perheille. Kyselyssä tätä toivoi 14 vastaajista, sen lisäksi se nostettiin esille myös kaikissa kolmessa asiantuntijahaastattelussa. Näin ollen voitaisiin todeta, että alueelle kaivataan perheiden yhteistä kohtaamispaikkaa, niin yhteisön asukkaiden kuin asiantuntijoidenkin toimesta. Alueella voidaan katsoa olevan tarve paikalle, jossa mahdollistetaan vertaistuen saaminen sekä lisätään perheiden kohtaamista.

Kyselyn tuloksien perusteella toiminnalta toivotaan kahvi- ja teetarjoilua ja yhteistä tekemistä, kuten keskusteluseuraa muiden aikuisten kanssa sekä myös lapsille leikkipaikkaa ja leikkikavereita. Toiminnalta toivotaan siis yksinkertaisesti mukavaa tekemistä niin vanhemmille kuin lapsillekin. Mielestämme nämä tulokset kertovat vertaistuen tarpeesta, jonka myös asiantuntijat nostivat haastatteluissa esille.

Kysyttäessä yhteisön hyvinvointia uhkaavista tekijöistä, suurimmaksi uhaksi koettiin taloudelliset ongelmat niin kyselyssä kuin asiantuntijoiden haastatteluissakin. 18 kyselyyn vastanneista koki taloudellisten vaikeuksien aiheuttavan huolta ja uhkaavaan omaa hyvinvointia. Myös kaksi asiantuntijaa nostivat taloudelliset vaikeudet yhteisön hyvinvointia uhkaavaksi ongelmaksi. Asiantuntijat olivat huolissaan myös päihteiden vaikutuksesta hyvinvointiin, mutta päihteiden käyttö ei noussut erityisesti esiin kyselyn tuloksista. Asiantuntijat kokivat myös yksinäisyyden olevan yksi alueen asukkaiden hyvinvoinnin uhkatekijä. Kyselyn perusteella asukkaat itse eivät kuitenkaan kokeneet yksinäisyyttä uhkana omalle hyvinvoinnilleen.

Yhteenvetona voitaisiin todeta, että yhteisön hyvinvoinnin suurimmaksi haasteeksi koettiin taloudelliset vaikeudet. Taloudellisiin vaikeuksiin voidaan mielestämme rinnastaa myös asukkaiden huoli yleisestä hintojen ja kustannusten noususta sekä huoli työttömyydestä. Myös haastatteluiden perusteella hyvinvoinnin haasteiksi lukeutui työttömyys, mutta myös päihteet ja yksinäisyys.

Mielestämme nämä tulokset ovat hyvin verrattavissa yleiseen hyvinvoinnin tilaan Suomessa. Lisääntynyt lapsiköyhyys ja toimeentulon ongelmat ovat hyvin ajankohtaisia aiheita, joihin ollaan pyritty saamaan myös ratkaisuja pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa. Ohjelma pyrkii muun muassa katkaisemaan sukupolvelta toiselle periytyvän köyhyyden ja syrjäytymisen. Hallitusohjelma linjaa myös, että työttömien työkykyyn ylläpitoon ja työmarkkinavalmiuksien parantamiseen panostetaan tulevalla hallituskaudella. On kuitenkin muistettava, että lupausten toteuttaminen käytännössä voi osoittautua haasteelliseksi talouden tiukentuessa ja epävarmuuden lisääntyessä. (Hakkarainen ym. 2012, 11.)

## 7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Köyhyydessä elävien perheiden määrä on Suomessa suuri ja teemaa on käsitelty myös paljon mediassa. Tämä voi mielestämme heijastua myös tulevaisuuden huolena niihin perheisiin, joiden toimeentulo on tällä hetkellä riittävä. Perheiden toimeentulon tasolla katsotaan usein olevan yleisesti suora yhteys hyvinvointiin.

Alhaisten tulojen aja köyhyyden on todettu alentavan ihmisten mahdollisuuksia toteuttaa itseään elämässä ja sen myötä koettua hyvinvointia. On myös todettu, että hyvätuloisten joukossa on suhteellisesti enemmän onnellisia ihmisiä kuin pienituloisten. Elinkeinoelämän Valtuuskunnan arvo- ja asennetutkimuksen (2005) tulosten mukaan taloudellisen toimeentulon sekä onnellisuuden kokemisen välillä on positiivinen yhteys. Onnellisuus siis kasvaa tulojen noustessa, mutta tietyn tulotason ylittyessä näin ei yleensä enää tapahdu. Suomessa kotitalouksien tulot ovat viime vuosina kasvaneet, mutta pienituloiset ovat jääneet tästä kehityksestä jälkeen. Tämän seurauksena tuloerot ovat Suomessa kasvaneet. (Raijas 2011, 247.)

Mielestämme Lähiötalo-hanke voi toiminnallaan vastata edellä mainittuihin tarpeisiin, koska Lähiötalo-hankkeen toiminnot ovat ensisijaisesti suunnattu juuri taloudellisissa vaikeuksissa kamppaileville perheille. Lähiötalo-hankkeelle voidaan siis katsoa olevan erityisen suurta tarvetta kyseisellä alueella. Myös Lähiötalo-hankkeen kaltaisen lähiötyön merkitys yhteisöllisyyden kasvattamisessa tällä alueella on mielestämme tärkeää, sillä niiden voidaan katsoa lisäävän asukkaiden hyvinvointia.

Kuinka Lähiötalo-hanke siis pystyisi kehittämään alueen yhteisöllisyyttä ja samalla mahdollisesti myös tukemaan asukkaiden sekä lapsiperheiden hyvinvointia? Palaamme uudestaan Anne-Mari Röpelin (2008, 127-139) toteuttamaan tutkimukseen Iisalmen Lippuniemi- projektiin liittyen, jossa viranomaiset ja asukasyhdistys kehittivät toimintamuotoja erityisesti lapsiperheille. Lippuniemi-projektin tavoitteena oli tukea vanhemmuutta ja luoda keskinäisen avun verkostoja asukkaiden välille.

Röpelin (mt., 136) mukaan ensiaskel yhteisöllisyyteen on se, että alueen asukkaat tutustuvat tai edes tunnistavat toisensa tavatessaan. Tutkimuksessaan Röpelin (mt.,136) sai selville, että uusia sosiaalisia suhteita syntyy useimmissa ryhmämuotoisissa toiminnoissa ja joillekin paljon kotona aikaa viettäville

merkityksellistä oli jo se, että toiminnan myötä kohtasi uusia ihmisiä. Usein sosiaaliset suhteet jäivät tuttavuuden tasolle, mutta sekin voi edistää turvallisuuden tunnetta, tiedonkulkua ja viihtymistä asuinalueella. Parhaiten tutustumista toisiin ihmisiin edisti toimintamuodot, joissa oli mukana samankaltaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä ja joissa kokoontumiskertoja oli paljon tai ne olivat pitkäkestoisia. (mt.,136)

Yhteisöllisyyden lisäämisessä olennaista on myös asukkaiden aktivoituminen toiminnan kehittämiseen sekä kiinnostus omiin tai alueen asioihin. Esimerkiksi asukkaiden omaehtoinen toiminnan ideointi tai erilaisten ryhmien vetäminen voi lisätä asukkaiden aktiivisuutta. Aktivoituminen toimintamuotojen omaehtoiseen vetämiseen on osoittanut, että lähiötoiminta voi tuottaa asukaslähtöisyyttä. Vetäjien myönteinen suhtautuminen uusiin ideoihin sekä avustaminen toiminnan käynnistämisessä on tärkeää omaehtoisten toimintamuotojen syntyisessä. (mt.,136-137.)

Yhteisöllisyyden kehittämisessä on muistettava, että yhteisöllisyys on sellaista, jonka syntymiselle voi antaa edellytyksiä, mutta sitä ei voida synnyttää väkisin. Lähiötyön kentällä on tärkeää ymmärtää, että jokainen saa valita omat sosiaaliset suhteensa. Jo se, että luodaan edellytykset yhteisöllisyyden syntymiselle voi olla riittävää. Pelkästään samantyyppisessä elämäntilanteessa olevien yhteen saattaminen voikin auttaa jo monia. Tapaamisten säännöllisyys on sosiaalisten suhteiden sekä yhteisöllisyyden kehittymisen edellytys. Myös toiminnan suunnittelu yhdessä sekä luottamuksellisuus ovat asioita, jotka edesauttavat yhteisöllisyyden syntymistä. (mt., 136.)

Lapsiperheiden hyvinvointia voidaan tukea vanhemmuutta tukevien toimintamuotojen avulla. Röpelinen (mt.,133) on kuvannut vanhemmuuden tukemista lähiötyössä välillisten sekä aineellisten tapojen kautta. Taloudellisen tuen kautta voidaan luoda motivaatiota osallistumiseen sekä uusien kokemusten mahdollistumiseen. Välillisiin tapoihin kuuluvalla mielekkäällä yhteisellä toiminnalla voidaan tukea perheyhteisyyttä ja arjen voimia. Havainnoinnin kautta voidaan tukea ymmärtämystä sekä synnyttää oivalluksia vanhemmuuteen. Tätä voidaan verrata esimerkiksi vertaistukiryhmiin, joissa vanhemmat voivat saada vinkkejä vanhemmuuteen, keskustella sekä saada

myös tukea itsetunnolle. Uusista tiedoista ja taidoista voi saada helpotusta arkeen esimerkiksi erilaisten luentojen kautta. (mt.,133.)

Toiminnan kautta syntyvien uusien sosiaalisten suhteiden kautta voi saada apua arkeen myös toiminnan ulkopuolella. Se mahdollistaa yhteisöllisen kasvatuksen, näin ollen voidaan ottaa vastuuta myös naapureiden lapsista. Tätä kautta myös naapuriavun saaminen ja antaminen voivat kasvaa. (mt.,133.)

Tärkeintä vanhemmuuden sekä elämänhallinnan tukemisen kannalta voidaan katsoa olevan keskusteluapu ja muiden aikuisten kohtaaminen. Keskustelujen kautta voidaan suhteuttaa omia ongelmia ja saada vahvistusta vanhemmuudelle. (mt., 133.) Kokemusten jakaminen sekä tunteiden purkaminen ryhmätoiminnoissa ovat merkityksellisiä asioita myös opinnäytetyömme tulosten valossa. Niin kyselystä kuin asiantuntijahaastatteluista nousi voimakkaimmin esiin toive siitä, että Lähiötalo voisi tarjota paikan kohdata muita aikuisia.

### 7.1 Opinnäytetyön merkitys yhteisöpedagogin ammattialan näkökulmasta

Yhteisöpedagogin ammatillinen osaaminen tiivistyy kompetensseihin, joita ovat pedagoginen osaaminen, kehittämisosaaminen, yhteisöllinen osaaminen sekä yhteiskunnallinen osaaminen. Opinnäytetyössämme korostui mielestämme etenkin yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyvä tematiikka. Yhteiskunnalliseen osaamiseen kuuluu yhteiskunnan rakenteiden ja toimintamekanismien tuntemus sekä yhteiskunnan eri ilmiöiden tarkastelu niin paikallisella, kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Tässä kompetenssissa korostuu mielestämme juuri ne aiheet, joiden kanssa työskentelimme opinnäytetyömme aikana.

Opinnäytetyön toteutuksen aikana tarkastelimme Joensuulaisessa lähiössä vallitsevia ongelmia sekä yhteiskunnallisia ilmiöitä, jotka liittyvät vahvasti yhteisöpedagogin ammattikenttään. Esimerkiksi lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvä tematiikka sekä lähiötyön merkitys yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kasvattijana ovat aiheita, joihin saatamme törmätä myös työelämässä. Lähiötyöhön tutustuminen

yhtenä yhteisösosiaalityön työmuotona ja sen mahdollisuuksien ymmärtäminen yhteisöllisyyden kasvattamisessa ovat antaneet meille uusia ulottuvuuksia ammatilliseen osaamiseemme.

Opinnäytetyön toteutus on kehittänyt osaamistamme tutkivan, kehittävän sekä arvoivan työtötteen hallinnassa. Tutkimusprosessin sisäistäminen ja siihen liittyvien luotettavuus- sekä eettisten kriteerien ymmärtäminen on lisännyt tutkivaa sekä arvioivaa ammattiosaamistamme. Myös erilaisten aineistonkeruumenetelmien, analysointitapojen ja aineiston tulkitseminen on antanut valmiuksia kokeilevaan ja kehittävään työtötteeseen.

## 7.2 Opinnäytetyön hyödynnettävyys

Opinnäytetyömme tilaajatahona toimii ViaDia Joensuu ry:n Lähiötalo-hanke. Hankkeen toteuttamalla asukaskyselyllä oli tarkoitus kartoittaa alueen asukkaiden elämäntilannetta sekä toiveita toiminnalle. Alkuperäisenä tarkoituksenamme oli analysoida ja hyödyntää ainoastaan kyselystä saadut tulokset Lähiötalo-hankkeen käyttöön. Käytimme kuitenkin tutkimusmenetelmänä myös asiantuntijahaastatteluita. Niiden tarkoituksena oli syventää kyselystä saatuja tuloksia.

Lähiötalon toiminta on opinnäytetyömme valmistumisvaiheessa ollut käynnissä jo yli puolen vuoden ajan. Mielestämme tämä seikka vaikuttaa ratkaisevasti opinnäytetyömme hyödynnettävyyteen. Opinnäytetyömme olisikin mielestämme ollut paremmin hyödynnettävissä, jos tutkimus olisi ollut tilaajantahon käytettävissä jo ennen toiminnan avautumista. Tällöin tilaajataho olisi voinut hyödyntää tuloksia jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Uskomme kuitenkin, että opinäytetyömme voi antaa tilaajataholle enemmän mahdollisuuksia sekä uusia ideoita toiminnan kehittämiseen.

Koemme, että silmämme avautui nyky-yhteiskunnassa vallitsevasta lapsiperheiden hyvinvoinnin tilasta ja kuinka suuri tarve Lähiötalon kaltaiselle yhteisöllisyyttä tukevalle toiminnalle onkaan. Näin ollen uskomme, että Lähiötalo-hanke voisi saada opinäytetyöstämme uusia näkökulmia toimintansa kehittämiseen sekä ajankohtaista



tietoa esimerkiksi lapsiperheiden hyvinvoinnin tilasta, mutta myös lähiötyön merkityksestä hyvinvoinnin tukemisessa.

Lähiötalo voi hyödyntää opinnäytetyöstä saatuja tuloksia esimerkiksi vertaamalla niitä toiminnan tämän hetkisiin sisältöihin sekä omiin kokemuksiin toiminnasta ja sen tarpeista. Uskomme, että esimerkiksi haastatteluissa esiin nousseet asiantuntijoiden kokemukset ja tietotaito alueen lapsiperheiden tilanteesta hyödyttävät Lähiötalon toimintaa ja tunnettuutta alueella.

Kiinnostavaa olisikin jatkotutkia aihetta esimerkiksi kartoittamalla alueen asukkaiden yhteisöllisyyden kokemusta ja hyvinvoinnin tilaa Lähiötalon toiminnan käynnistymisen jälkeen. Onko Lähiötalo lisännyt alueen yhteisöllisyyttä ja tätä kautta myös asukkaiden hyvinvointia? Myös asukkaiden kokemus toimintaa kohtaan asetettujen toiveiden toteutumisesta sekä uusien toiveiden kartoittamista olisi kiinnostavaa tutkia.

Mielestämme opinnäytetyötä voidaan hyödyntää myös yhteiskunnallisella tasolla lähiöiden kehittämisessä. Lähiötyö on suhteellisen vieras käsite ja siitä on tehty vähän tutkimuksia. Näin ollen uskomme, että opinnäytetyötämme voidaan hyödyntää uusien lähiötoimintojen kehittämisessä ja ideoimisessa. Tieto siitä, että lähiötyöllä on merkitystä ja sen avulla voidaan lisätä hyvinvointia, voi olla tärkeä monelle lähiössä asuville ja lähiötyötä tekeville.

## 8 LOPPUSANAT

Opinnäytetyöprosessi tutkimussuunnitelman ideoinnista tutkimuksen raportointiin on ollut opettavainen, mutta myös haastava kokemus meille molemmille. Parityöskentely sekä aikataulujen yhteensovittaminen opinnäytetyöprosessin aikana ei välttämättä ole aina ollut helppoa. Työn, vapaa-ajan sekä koulun yhteensovittaminen on kuitenkin loppujen lopuksi sujunut melko kivuitta. Prosessin suhteellisen pitkä aika sekä tarkka aikatauluksen laadinta onkin helpottanut työskentelyämme huomattavasti.

Erilaisten analysointi- sekä tiedonkeruumenetelmien käyttö sekä koko tutkimusprosessin sisäistäminen on ollut meille molemmille antoisa kokemus. Myös erilaisten haasteiden kohtaaminen prosessin aikana on opettanut meille pitkäjänteistä ja tutkimuksellista työtettä. Omanlaisen haasteen prosessiin toi valmiiksi laaditun kyselylomakkeen käyttö sekä sen tulkitseminen analysointivaiheessa. Koko prosessi olisikin ollut täysin erilainen, jos olisimme aloittaneet tutkimuksen laatimalla ensin itse kyselylomakkeen. Haasteet esimerkiksi Webropol-ohjelman käytössä sekä aineiston pienuus huolestutti meitä aika ajoin. Olemme kuitenkin tehneet parhaamme, jotta saisimme aineistosta vastauksen tutkimuskysymyksiimme. Uskomme, että olemme saaneet tästä prosessista sen opin ja valmiudet, mitä opinnäytetyön tekemisestä kuuluukin saada.

Lähiötyö ja sen merkitys yhteisöllisyyden sekä hyvinvoinnin kasvattajana on ollut meille suhteellisen vieras aihe. Opintojen aikana emme ole juurikaan perehtyneet lähiötyöhön, joten hyppäsimme tavallaan täysin tuntemattoman aiheen vietäväksi. Meille uusi ja toisaalta ammattialamme kannalta tärkeäkin aihe on toiminut motivoivana tekijänä prosessin aikana. Myös aiheen ajankohtaisuus on yllättänyt meidät monin tavoin. Lapsiperheiden hyvinvointiin liittyvä tematiikka sekä yhteiskuntamme yleinen taloudellinen tilanne ovat olleet uutisotsikoiden aiheina paljon. Yllätyimme kuinka saadustamme pienestä aineistosta voikin heijastua niin selvästi yhteiskunnassamme vallitsevat huolenaiheet, kuten esimerkiksi huoli yleisestä hintojen ja kustannusten noususta sekä sitä myöten lisääntyvästä taloudellisesta ahdingosta.

## LÄHTEET

Alastalo, Marja & Åkerman, Maria 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 372-395.

Broberg, Mari & Forssen, Katja & Hakovirta, Mia & Laukkanen, Anne-Mari & Tähtinen, Juhani 2002. Lapsiperheiden ja lasten hyvinvointi Halisten ja Kohmon lähiöissä. Turun kaupunki. Itä-Turun julkaisut nro 7. Viitattu 19.3.2012. <http://www05.turku.fi/urban/files/julkaisu7.pdf>

Hakkarainen, Tyyne & Londen, Pia & Luhtanen, Marjukka & Peltosalmi, Juha & Siltaniemi, Aki & Särkelä, Riitta 2012. Sosiaalibarometri 2012. Ajankohtainen arvio palveluista, palvelujärjestelmän muutoksesta ja kansalaisten hyvinvoinnista. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Joensuun Pelastakaa Lapset ry 2012. Joensuun perheentalo. Viitattu 8.9.2012. <http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/joensuun-perheentalo/>

Karjalainen, Pekka 2004. Uudenlaisia otteita ja kertaustyyplejä. Lähiöuudistus 2000 – ohjelman arvioinnin loppuraportti. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 703. Viitattu 19.3.2012. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=17007>

Kokkonen, Juha & Seppänen, Marjaana & Haapola, Ilkka 2009. Lähiöiden kehittäminen Suomessa. Kokemuksia asukkaiden osallistumisesta. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. Helsingin yliopisto. Viitattu 19.3.2012. <http://www.ara.fi/download.asp?contentid=23253&lan=FI>

Korkiamäki, Riikka & Nylund, Marianne & Raitakari, Suvi & Roivainen, Irene 2008. Yhteisösosiaalityö kansalaisyhteiskunnan ja asiakastyön rajapinnassa. Teoksessa Roivainen, Irene & Nylund, Marianne & Korkiamäki, Riikka & Raitakari, Suvi (toim.)

Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS- kustannus, 9-20.

Krok, Suvi 2008. Kerrostalonaapurusto yhteisöllisyyden kokemuksena. Teoksessa Roivainen Irene & Nylund Marianne & Korkiamäki Riikka & Raitakari Suvi (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS- kustannus, 193-209.

Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2010. Lapsiperheiden toimeentulo lamasta lamaan. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 198-216.

Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari & Simpura, Jussi & Heikkilä Matti 2008. Johdanto. Teoksessa Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari & Simpura, Jussi & Heikkilä Matti (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. 2.painos. Vammala:Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 62- 76.

Pessi, Anne Birgitta & Seppänen, Marjaana 2011. Yhteisöllisyys. Teoksessa Saari, Juho (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 288-314.

Raijas, Anu 2011. Arjen hyvinvointi.Teoksessa Saari, Juho (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 243-264.

Rimpelä, Matti 2008. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Teoksessa Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari & Simpura, Jussi & Heikkilä Matti (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Vammala:Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2.painos.

Röpelinen, Anne- Mari 2008. Lähiötyö lapsiperheiden parissa – mukavaa puuhastelua vai ongelmiin tarttumista? Teoksessa Roivainen Irene & Nylund Marianne & Korkiamäki Riikka & Raitakari Suvi (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS- kustannus, 127-140.

Saastamoinen, Mikko 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Filander Karin & Vanhalakka- Ruoho Marjatta (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Kansanvalistusseura, 33- 62.

Salmi, Minna & Sauli, Hannele & Lammi-Taskula, Johanna 2009. Lapsiperheiden toimeentulo. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna & Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Sarkkola, Annika 2008. Yhteisöllisyyttä rakentamassa. Yhteisöllisyysteema Hämeenlinnan asuntomessualueella 2007. Yhteiskuntatieteenlaitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Tiittula, Liisa & Ruusuvuori, Johanna 2005. Johdanto. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari 2010. Johdanto. Teoksessa Vaarama, Marja & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari (toim.) Suomalaisien hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 10-20.

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

ViaDia Joensuu ry 2012. Lähiötalo-hankeidea.

ViaDia Joensuu ry 2012. ViaDia Joensuu ry. Viitattu 8.9.2012.

<http://viadiajoensuu.yhdistysavain.fi/>

Webropol 2012. Webropol- Datan analysointi- ja kysely työkalu. Viitattu 8.9.2012.

<http://www.webropol.com/>

## LIITTEET

### Liite 1

#### LÄHIÖTALO/VIADIA JOENSUU RY ASUKASKYSELY

Kyselyssä on kuusi osiota: taustatiedot, toiveita Lähiötalon toimintaan, talous ja hyvinvointi, terveys ja hyvinvointi, sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi sekä hyvinvointia uhkaavat tekijät. Etene numeroiden mukaisesti ja täytä lomake laittaen rasti sopivan ympyrän kohdalle. Täydennä tietoja avoimiin kohtiin.

#### TAUSTATIEDOT

1) Sukupuoli  Mies  Nainen

2) Äidinkieli  Suomi  Muu, mikä \_\_\_\_\_

3) Syntymävuosi \_\_\_\_\_

4) Perhetilanne

Kanssani asuu  Avio- tai avopuoliso

Alle kouluikäisiä lapsia, montako? \_\_\_\_\_

Kouluikäisiä lapsia, montako? \_\_\_\_\_

Muita aikuisia, \_\_\_\_\_

Asun yksin

5) Elämäntilanne

kokoaikaisessa palkkatyössä

osa-aikaisessa palkkatyössä

yrittäjä, ammatinharjoittaja

työtön tai lomautettu

pitkäaikaisella sairauslomalla

eläkkeellä tai osa-aikaeläkkeellä

opiskelija

muu, mikä? \_\_\_\_\_

kansa-keskikoulu tai peruskoulu

ylioppilas

ammattikoulu tai ammatillinen

perustutkinto

ammattikorkeakoulu tai alempi akateeminen

tutkinto

yliopiston tai korkeakoulun ylempi

akateeminen tutkinto

6) Koulutus

#### TOIVEITA LÄHIÖTALO TOIMINNALLE

Laita rasti sellaisiin kohtiin, jotka sinusta olisivat tärkeitä ja joihin haluaisit osallistua.

avoin kohtaamispaikka toiminta,

jossa tulisi mielestäni olla

kahvi- tai tee tarjoilua

edullista ruokaa

keskusteluseuraa muiden aikuisten kanssa

lapsille leikkipaikka ja leikkikavereita

lehtienluku mahdollisuus

internetin käyttö mahdollisuus

ompelukoneen käyttö mahdollisuus

muuta, mitä? \_\_\_\_\_

- lapsille kerhotoimintaa, esim.  kokki  askartelu  taide  liikunta  \_\_\_\_\_  
 EU-ruoka-avun välitystoimintaa  
 ohjattuja vanhempi-lapsi ryhmiä  
 aikuisille ohjattuja vanhempain vertaisryhmiä  
 aikuisille vanhemmuus luentoja ja kursseja  
 aikuisille parisuhdeaiheisia luentoja ja tapahtumia  
 aikuisten ryhmien ja koulutusten ajaksi järjestettyä lastenhoitoa  
 tapahtumia, joihin koko perhe voi osallistua  
 muuta, mitä? \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_

### TALOUS JA HYVINVOINTI

1) Taloudellinen tilanteeni on

- Hyvä  
 Melko hyvä  
 Melko huono  
 Huono  
 En osaa sanoa

2) Lähitulevaisuudessa oletan että taloudellinen tilanteeni

- Parantuu  
 Heikkenee  
 Pysyy samana  
 En osaa sanoa

### TERVEYS JA HYVINVOINTI

1) Terveystilani on

- Hyvä  
 Melko hyvä  
 Melko huono  
 Huono  
 En osaa sanoa

2) Harrastan liikuntaa (vähintään 30 min)

- 6-7 kertaa viikossa  
 3-5 kertaa viikossa  
 1-2 kertaa viikossa  
 muutaman kerran kuukaudessa  
 harvemmin tai ei lainkaan  
 en voi vamman tai sairauden takia harrastaa liikuntaa

- 5) Kuinka usein viimeaikoina olet.... Jatkuvasti Usein Silloin tällöin Harvoin En lainkaan  
 tuntenut olosi elinvoimaiseksi? ○○○○○  
 kokenut onnistumisen tunteita? ○○○○○  
 tuntenut olosi tarmokkaaksi? ○○○○○  
 tuntenut elämäniloa? ○○○○○  
 nauttinut elämästä? ○○○○○  
 kokenut epäonnistumisen tunteita? ○○○○○○  
 ollut hermostunut ja jännittynyt? ○○○○○○  
 tuntenut itsesi masentuneeksi? ○○○○○○  
 tuntenut itsesi väsyneeksi? ○○○○○○  
 kärsinyt unettomuudesta? ○○○○○○  
 tuntenut itsesi yllirasittuneeksi? ○○○○○○

### SOSIAALISET SUHTEET JA HYVINVOINTI

- 1) Kuinka usein Joka päivä/ Vähintään Kuukausittain Harvemmin/ En koskaan  
 lähes joka päivä viikoittain satunnaisesti  
 tapaat sukulaisiasi? ○○○○○  
 tapaat ystäviäsi ja tuttujaasi? ○○○○○○  
 olet puhelimitse yhteydessä  
 ystäviisi ja tuttaviiisi? ○○○○○○  
 olet sähköpostin, facebookin  
 tai muun kautta yhteydessä? ○○○○○○  
 keskustele internetin  
 keskustelupalstoilla? ○○○○○○  
 kyläilet asuinalueellasi? ○○○○○○  
 juttelet naapureiden kanssa? ○○○○○○  
 annat ja/tai saat naapuriapua? ○○○○○○  
 koet itsesi yksinäiseksi? ○○○○○○

2) Koen saaneeni tukea viimeisen vuoden aikana seuraavilta henkilöiltä

- puolisoiltani  
 ○ omilta perheenjäseniltä, jotka eivät asu kanssani  
 ○ omilta perheenjäseniltä, jotka asuvat kanssani  
 ○ ystäviltä, tuttavilta tai naapureilta  
 ○ kunnan kotipalvelulta tai kotisairaanhoidolta  
 ○ seurakunnalta tai vapaaehtoistyön järjestöltä  
 ○ en ole saanut apua kodin ulkopuolelta  
 ○ en ole tarvinnut apua  
 ○ olen tarvinnut apua, mutta en ole saanut  
 ○ muualta, \_\_\_\_\_



Mikäli et elä parisuhteessa, siirry seuraavaan kysymykseen.

3) Parisuhteessani koen, että

Samaa mieltä Jokseenkin Jokseenkin Eri mieltä En osaa

samaa mieltä eri mieltä sanoa

puolisoni kunnioittaa minua ○○○○○○

keskustelemme asioista riittävästi ○○○○○○

osaamme riidellä rakentavasti ○○○○○○

voin ilmaista myös eriävän mielipiteeni ○○○○○○

voin luottaa puolisooni ○○○○○○

koen suhteessani turvattomuutta ○○○○○○

koen suhteessani väkivallan uhkaa ○○○○○○

olen tyytyväinen suhteeseemme ○○○○○○

harkitsen usein eroamista ○○○○○○

tarvitsisimme ulkopuolisen apua ○○○○○○

Mikäli sinulla ei ole lapsia, siirry seuraavaan kysymykseen.

4) Vanhempana koen, että

Samaa mieltä Jokseenkin Jokseenkin Eri mieltä En osaa

samaa mieltä eri mieltä sanoa

lapset tuottavat minulle paljon iloa ○○○○○○

olen tyytyväinen itseeni vanhempänä ○○○○○○

jaksan asettaa rajoja lapsilleni ○○○○○○

jaksan huolehtia lapsistani ○○○○○○

tarvitsisin tukea vanhemmuuteeni ○○○○○○

koen olevani riittävän hyvä vanhempi ○○○○○○

minulla ei ole riittävästi kasvatustaitoja ○○○○○○

minulla on liian vähän aikaa lapsilleni ○○○○○○

tarvitsisimme ulkopuolisen apua ○○○○○○

### HYVINVOINTINI UHKATEKIJÖITÄ

Koen seuraavien asioiden aiheuttavan minulle huolta ja uhkaavan omaa hyvinvointiani.

Voit laittaa rasteja vapaasti oman kokemuksesi mukaisen määrän.

- stressin ja kiireen lisääntyminen
- työttömyys
- oma tai läheisen sairaus tai vamma
- oma tai läheisen alkoholin käyttö
- oma tai läheisen huumeiden käyttö
- oma tai läheisen mielenterveysongelmat
- taloudelliset vaikeudet
- liikunnan puute
- työuupumus
- ylipaino
- puutteellinen tai epäterveellinen ravinto
- parisuhdeongelmat
- muut ihmissuhdeongelmat
- työpaikan menettäminen
- elämänhallinnan menettäminen
- lasten kohtaamat ongelmat
- lasten perustarpeista huolehtiminen
- harrastusten puute
- väkivallan uhka
- yleinen hintojen ja kustannusten nousu
- oma jaksaminen vanhempana
- lähisuhdeväkivalta
- yksinäisyys
- vastuun kantaminen yksin vanhempana
- asuinympäristön turvattomuus
- ei riittävästi aikaa lapsille

**Kiitos paljon, kun jaksoit vastata kyselyyn! Onnea arvontaan!**

## Liite 2. Haastattelurunko

### Tietoa Lähiötalo- hankkeesta

Lähiötalo on matalan kynnyksen avoin kohtaamispaikka kaikille, erityisesti lapsille ja heidän vanhemmilleen, joka toimii osoitteessa Riihisärkänkatu 6 B 10. Se on avoinna: ma - pe klo 10.00 - 14.00. Lähiötalo tarjoaa avoimen kohtaamispaikkatoiminnan lisäksi ohjattua kerhotoimintaa sekä vertaisryhmiä tarkemman viikko-ohjelman mukaisesti. Toiminnan tavoitteena on: tukea vanhemmuutta, lasten kasvua ja kehitystä sekä tukea perheiden aineellista ja sosiaalista hyvinvointia. Lähiötalon toiminnot ovat ensisijaisesti suunnattu taloudellisissa vaikeuksissa kamppaileville lapsiperheille. Lähiötalo sijaitsee sellaisessa lähiössä, jossa on kohderyhmän kaltaisia lapsiperheitä. Toissijaisesti kohtaamispaikka palvelee kaikkia lähiön asukkaita luoden yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia verkostoja alueen asukkaiden välille.

### Haastattelukysymykset

1. Työnkuvasi?
2. Millainen yleistilanne Rantakylässä on tällä hetkellä työsi näkökulmasta?
  - a. Millaisissa asioissa ihmiset ovat yhteydessä sinuun?
  - b. Mitkä ovat alueen keskeisimmät sosiaaliset ongelmat työsi näkökulmasta?
3. Miten asiakkaasi voisivat hyötyä Lähiötalon toiminnasta?
4. Mitä hyötyä Lähiötalo- hankkeen kaltaisesta toiminnasta voisi olla Rantakylän alueella?
5. Mitä toiveita Lähiötalo- hankkeelle on?
6. Onko sinulla odotuksia Lähiötalon toiminnalle?